

I. ĮVADAS

Klaipėdos miesto istorinė dalis (unikalus kodas 22012) 1996 m. spalio 28 d. įtraukta į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro urbanizuotų vietovių sąrašą, suteikiant kodą – U16, apibrėžtos teritorijos ribos. Įrašant į registrą, objektui nustatytos urbanistinė, architektūrinė ir istorinė vertės.

2005-04-29 Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-190 Klaipėdos miesto istorinė dalis paskelbta valstybės saugoma viešajam pažinimui ir naudojimui, o 2012-03-27 įsakymu Nr. ĮV-205 patvirtintas Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, kuriuo patikslintos vertybės teritorijos ir jos apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonio ribos bei nustatyti jų plotai.

2014-05-20 Kultūros paveldo departamento pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2115 (Klaipėdos miesto istorinės dalies vertingųjų savybių santrauką žr. priede Nr. 3.2) buvo patikslintos Klaipėdos miesto istorinės dalies, t.y. vietovės, vertingosios savybės, nustatytas vertingųjų savybių pobūdis: *Archeologinis (lemiantis reikšmingumą), Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), Urbanistinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), Želdynų (lemiantis reikšmingumą, tipiškas), Istorinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), Kraštovaizdžio* ir objekto reikšmingumo lygmuo: *nacionalinis*.

Klaipėdos miesto istorinės dalies formavimosi amžius: *XVI a. – XX a. I p. su XX a. vid. – XXI a. pr. intarpais*.

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPECIALIOJO PLANO RENGIMO PAGRINDAS:

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2012 m. balandžio 23 d. įsakymas Nr. Į-152 „Dėl valstybės saugomos kultūros vertybės – Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 22012, buvęs kodas U16) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumento rengimo“ (Žin., 2014-04-26, Nr.49-2433).

RENGIAMO NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPECIALIOJO PLANAVIMO DOKUMENTO TIPAS:

Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo planas (vadovaujantis 2014-04-18 Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos įsakymu Nr. Į-85).

PLANAVIMO TIKSLAS:

tvarkymo plano – užtikrinti Klaipėdos miesto istorinės dalies ir jo teritorijos išsaugojimą bei Klaipėdos miesto istorinės dalies teritorijoje bei apsaugos zonoje taikomų paveldosaugos reikalavimų įteisinimą.

PLANAVIMO UŽDAVINYS:

tvarkymo plano – nustatyti (pakeisti) paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą Klaipėdos miesto istorinės dalies teritorijoje ir apsaugos zonoje.

PLANAVIMO LYGMENYS:

pagal specialųjį planą tvirtinančią instituciją – Vyriausybės įgaliotos institucijos lygmens;
pagal planuojamos teritorijos dydį ir sprendinių konkretizavimo lygį – rajono lygmens.

SPECIALIOJO PLANO ORGANIZATORIAUS FUNKCIJŲ VYKDYTOJAS: Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Klaipėdos teritorinis skyrius padalinys (iki 2015 m. gegužės 21 d. – Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Klaipėdos padalinys), Tomo g. 2, 91245 Klaipėda.

SPECIALIOJO PLANO RENGĖJAS: VĮ „Lietuvos paminklai“, Šnipiškių g. 3, 09309 Vilnius.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos kultūros ministro

201... m. mėn. ... d. įsakymu Nr. ĮV- ...

PLANAVIMO PROCESO ETAPAI, DERINIMO IR TVIRTINIMO PROCEDŪRA

Tvarkymo planas rengiamas vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 81-2973; suvestinė redakcija nuo 2009-11-20 iki 2013-10-10). Klaipėdos miesto istorinės dalies specialusis planas rengiamas supaprastinta tvarka.

SPECIALIOJO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTO TOPOGRAFINIS PAGRINDAS

Tvarkymo planas rengiamas Klaipėdos miesto savivaldybės Urbanistinės plėtros departamento Geodezijos ir GIS skyriaus pateikto Klaipėdos miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos georeferencinio erdvinių duomenų rinkinio pagrindu bei Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pateikto Klaipėdos miesto teritorijos (M 1:5000) skaitmeninio rastrinio ortofotografinio žemėlapiu (ORT10LT) pagrindu. Šie duomenys papildyti Nekilnojamojo turto registre registruotų sklypų ribomis (iki 2015 m. gruodžio mėn. (sprendinių rengimo etapo laikotarpiu)) ir nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių teritorijų bei apsaugos zonų ribomis (iš KPD gautos 2013 m.; Kultūros vertybių registro duomenys tikslinti koncepcijos ir sprendinių rengimo etapo laikotarpiu).

SVARBIAUSI TEISĖS AKTAI

- Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, toliau – NKPAĮ;
- Teritorijų planavimo įstatymas, toliau – TPI;
- Statybos įstatymas;
- LR planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas;
- Reklamos įstatymas, toliau – RI;
- Želdynų įstatymas, toliau – ŽĮ;
- LR kultūros ministro ir LR aplinkos ministro 2013-10-02 įsakymas Nr. ĮV-666/D1-738 „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin. 2005, Nr. 81-2973; aktuali redakcija nuo 2009-11-20 iki 2013-10-10), toliau – specialiojo TPD rengimo taisyklės;
- LR kultūros ministro 2005-04-13 įsakymas Nr. ĮV-138 „Dėl reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin. 2005, Nr. 50-1674);
- LR kultūros ministro 2011-08-16 įsakymas Nr. ĮV-538 „Dėl paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 Archeologinio paveldo tvarkyba“ (Žin. 2011, Nr. 109-5162), toliau – PTR „Archeologinio paveldo tvarkyba“;
- LR kultūros ministro 2005-04-15 įsakymas Nr. ĮV-150 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 1995, Nr. 52-1756; aktuali redakcija nuo 2014-11-22), toliau – NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašas);
- LR Vyriausybės 1992-05-12 nutarimas Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 22-625; aktuali redakcija nuo 2015-07-01);
- LR Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2009-01-25 sprendimas Nr. S-7(149) „Dėl Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje“ (Informaciniai pranešimai, 2009-09-25 Nr. S-79149).

PLANAVIMO EIGA:

Parengiamasis etapas:

Vadovaujantis Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – KPD) direktoriaus 2012 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. Į-152 pradėtas rengti Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas.

Specialaus plano organizatoriaus funkcijas vykdančias Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Klaipėdos skyrius (toliau – KPD KLS) pateikė:

- Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kultūros vertybės kodas Kultūros vertybių registre 22012, buvęs kodas U16) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų plano rengimo planavimo darbų programą, patvirtintą 2012-08-03 KPD KS vedėjos (2 lapai);
- KPD KLS 2012-08-03 planavimo sąlygas rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentams rengti Nr. 65 (2 lapai);
- Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos Urbanistinės plėtros departamento Architektūros ir miesto planavimo skyriaus 2012-06-21 raštą Nr. (21.11)-AR6-199 (1 lapas); Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos Architektūros ir miesto planavimo skyriaus 2012-06-21 planavimo sąlygas rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr. AR9-32 (3 lapai); Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos Urbanistinės plėtros departamento Architektūros ir miesto planavimo skyriaus 2015-04-10 raštą Nr. (21.11)-AR6-84 (1 lapas);
- Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento 2012-06-05 raštą Nr. (4)-LV4-1792 (1 lapas).

Rengimo etapas

I. Esamos būklės analizės stadija

- Parengta Klaipėdos miesto istorinės dalies ir senamiesčio istorinės raidos apžvalga, autorius Kęstutis Demereckas (žr. bylos SP-28(2008)-A.1 priedą Nr. 1, saugoma – KPD KLS).
- Apžvelgta Klaipėdos senojo miesto vietos archeologinė vertė, autorius Gintautas Zabiela (žr. bylos SP-28(2008)-A.1 priedą Nr. 2, saugoma – KPD KLS).
- Surinkti Kultūros vertybių registro duomenys apie nagrinėjamoje vertybės teritorijoje ir jos apsaugos zonoje esančius statinius ir statinių kompleksus, kitų kultūros vertybių teritorijas, jų apsaugos reglamentavimą (žr. bylos SP-28(2008)-A.1 priedą Nr. 3, saugoma – KPD KLS).
- Parengta patvirtintų ir rengiamų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių apžvalga, autorius Darius Bagdonavičius (žr. bylos SP-28(2008)-A.1 priedą Nr. 4, saugoma – KPD KLS).
- Parengta istorinė urbanistinės raidos apžvalga, autorius Augis Gučas (žr. bylą SP-27(2008)-A.1, saugoma – KPD KLS).
- Nagrinėti miesto vystymosi etapai, gatvių tinklo (iki 1945 m.) raida, istorinė miesto raida, viešosios erdvės ir želdynai, parengta pastatų istorinė kartograma, pastatų aukštingumo schema, patvirtintų detaliųjų planų teritorijoje suvestinė, išskirti semantiniai miesto istorinės dalies elementai, suformuluotos esamos būklės analizės išvados (žr. bylą SP-28(2008)-A.1, saugoma – KPD KLS).

II. Konceptijos rengimo stadija

Atsižvelgiant į esamos būklės analizės stadijoje surinktus duomenis apie objektą ir remiantis 2014-05-20 Kultūros paveldo departamento pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2115 (toliau – n. k. p. VT aktas), parengta Klaipėdos miesto istorinės dalies nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano – tvarkymo plano – koncepcija (toliau – tvarkymo plano koncepcija). *Koncepciniuose* pasiūlymuose pateikiama: prioritetinės tvarkybos kryptys, *pagrindiniai urbanistiniai* paveldosaugos reikalavimai, saugojimo ir naudojimo režimai.

- 2014-08-01 pirmasis tvarkymo plano koncepcijos variantas (K.1) išsiunčiamas į KPD KLS.
- 2014-12-01 antrasis tvarkymo plano koncepcijos variantas (K.2) svarstomas Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos komisijoje kultūros paveldo klausimams nagrinėti.

- 2014-12-12 trečiasis tvarkymo plano koncepcijos variantas (K.3) (atsižvelgus į gautas pastabas) pateikiamas KPD KLS, o peržiūrėtas siunčiamas į Klaipėdos savivaldybės administracijos Architektūros ir miesto planavimo skyrių susipažinti.
 - **2015-01-21 KPD KLS raštu Nr. (9.37.1.KI)2KI-57 pritaria pateiktai tvarkymo plano koncepcijai (K.3) su pastaba.**
 - 2015-01-27 KPD KTP kartu KPD Direktoriaus pavaduotoju Algimantu Degučiu ir tvarkymo plano rengėjais pristato tvarkymo plano koncepciją (K.3) Klaipėdos miesto savivaldybėje rengtame pasitarime.
 - 2015-01-30 Klaipėdos miesto savivaldybės administracija raštu Nr. (4.21.)-R2-349 informuoja, jog peržiūrėjo tvarkymo plano koncepciją (K.3) ir pateikia pastabas bei prašo pakartotinai teikti rengiamo dokumento koncepciją pritarimui Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai.
 - 2015-02-11 KPD raštu Nr. (9.36.)2-339 tvarkymo plano rengėjams persiunčia Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos Urbanistinės plėtros departamento Paveldo skyriaus 2015-02-03 protokolo Nr. ADM-65 kopiją.
 - 2015-03-13 KPD raštu Nr. (9.36.)2-591 Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai pateikia atsakymus į jų 2015-01-30 rašte Nr. (4.21.)-R2-349 išdėstytas pastabas.
 - **2015-04-03 LR Kultūros ministerija raštu Nr. S2-921 teigia susipažinusi su tvarkymo plano koncepcija (K.4) ir jai iš esmės pritarianči.**
 - 2015-04-08 KPD internetiniame puslapyje paskelbiamas pranešimas apie rengiamą teritorijų planavimo dokumentą ir galimybes susipažinti su tvarkymo plano koncepcijos stadijoje parengtais sprendiniais [interaktyvus], [žiūrėta 2016-02-02], <http://www.kpd.lt/news/1772/388/Klaipedos-miesto-istorine-dalis-vad-Naujamesciu-Unikalus-kodas-22012/d,pagrindinis.html> (tvarkymo plano koncepcija viešinama visą sprendinių rengimo laikotarpį).
 - 2015-04-22 Klaipėdos miesto savivaldybės internetiniame puslapyje paskelbiamas pranešimas apie rengiamą Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo planą ir galimybes susipažinti su tvarkymo plano koncepcijos stadijoje parengtais sprendiniais.
- Koncepcijos svarstymo medžiagą žr. priede Nr. 2.**

III. Sprendinių rengimo stadija

Vadovaujantis tvarkymo plano koncepcija SP-28(2008)-K.4 (žr. priedą Nr. 1.1), atsižvelgiant į koncepcijos svarstymo medžiagą (žr. priedą Nr. 2), remiantis n. k. p. VT aktu (žr. priedą Nr. 3.2), parengiami (konkretizuojami) Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo plano sprendiniai. Juose nustatomi Klaipėdos miesto istorinės dalies vertybės teritorijos *urbanistiniai* paveldosaugos reikalavimai, kurie užtikrintų vietovės vertingųjų savybių, nustatytų n. k. p. VT akte, išsaugojimą arba minimalų keitimą, būtiną vietovės pritaikymui. Sprendiniuose detalizuojami saugojimo ir naudojimo režimai: žemės darbai, statinių, įrenginių statyba, statinių aukštis, tūris, užstatymo tankis ir intensyvumas, išorės apdailos medžiagos, apželdinimas, želdinių aukštis, tankis bei rūšys; apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonio teritorijos galimas užstatymo aukštis.

II. BENDROJI DALIS

1. KLAIPĖDOS Miesto istorinės dalies apibūdinimas

Situacija

Unikalus objekto kodas: 22012.

Seni kodai: U16.

Objektas Kultūros vertybių registre įrašytas kaip: vietovė (valstybinis).

Administracinė priklausomybė: Klaipėdos miestas, Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos apskritis.

Vertybės teritorijos plotas: 2037578 m².

Apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonio plotas: 962877 m².

Geografinė padėtis: teritorija vakarų pusėje šliejasi prie Kuršių marių (prekybos uosto), yra išsidėsčiusi į šiaurę nuo Senamiesčio ir Danės upės, palei dešinįjį jos krantą - nuo Šiaurės rago, kur ji įteka į Kuršių marias vakarų pusėje iki dabartinės „TEO LT“ teritorijos. Ji apima istorinių priemiesčių – Naujamiesčio, Mažosios Vitės, Didžiosios Vitės, Vilhelmo miesto, Zandvėro teritorijas, taip pat Skulptūrų parką (buv. istorines kapines), istorinius pramoninius ir gyvenamuosius kvartalus, esančius iki geležinkelio stoties teritorijos bei Kareivinių kompleksą už geležinkelio.

Vertybės teritorija

Reljefas vertybės teritorijoje yra lygus. Didžioji miesto istorinės dalies teritorijos dalis patenka į Klaipėdos senjojo miesto vietos su priemiesčiais kultūrinio sluoksnio teritoriją (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 27077, buvęs kodas A1704K).

Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai)

Klaipėdos miesto istorinės dalies vertę sudaro vietovės vertingosios savybės (nustatytos 2014-05-20 Kultūros paveldo departamento pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2115), vietovėje esantys pavieniai (77 objektai) bei kompleksiniai (13 objektų) kultūros paveldo objektai kartu su jiems apibrėžtomis teritorijomis (Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonoje esančių kultūros paveldo objektų sąrašas ir duomenys pateikti priede Nr. 3.1).

Vertingosios savybės (pagal n. k. p. VT aktą)

Planinės struktūros tipas; planinės struktūros tinklas; kvartalai; valdos (posesijos); keliai, gatvės, aikštės, įvažiavimai, pravažiavimai, takai, jų tipai, trasos, dangos; vietovei reikšmingo buvusio užstatymo ar jo dalių vietos; gamtiniai elementai; tūrinės erdvinės struktūros sandara; užstatymo tipai; atviros erdvės; perspektyvos; išsklotinės; dominantės; užstatymo bruožai; faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius.

Apsaugos zona

Klaipėdos miesto istorinės dalies apsaugos zoną sudaro apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonis, susidedantis iš dviejų zonų: Bomelio Vitės teritorija su priega prie Kuršių marių, Zandvėro prieigos abipus geležinkelio, Kareivinių komplekso prieigos (plotis svyruoja nuo 20÷900 m), miesto istorinės dalies rytinės prieigos iki Priestočio g. ir geležinkelio (plotis svyruoja nuo 7÷400 m). Į apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozoni patenka vienas pavienis kultūros paveldo objektas – Klaipėdos kareivių pratybų pastatas (unikalus kodas 32964) ir vienas kompleksinis kultūros paveldo objektas – Pastatų kompleksas (unikalus kodas G249K).

2. ISTORINIŲ IR ARCHEOLOGINIŲ DUOMENŲ APŽVALGA

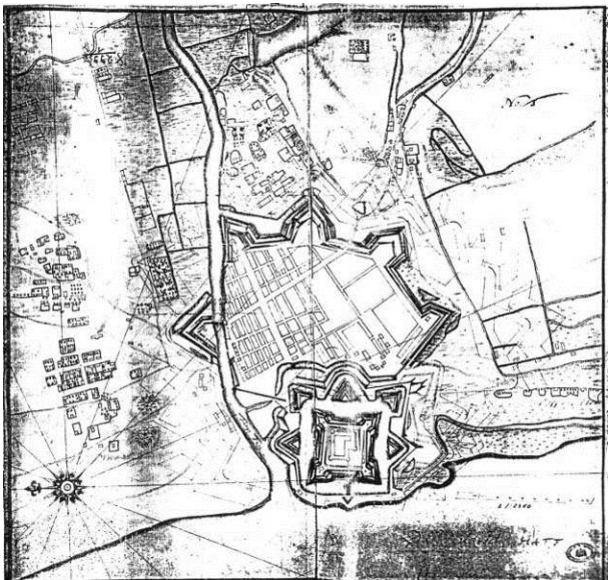
Klaipėdos miesto istorinės dalies ir senamiesčio istorinės raidos apžvalgą parengė Kęstutis Demereckas (žr. bylos SP-27(2008)-A.1 priedą Nr. 1, saugoma – KPD KLS).

Klaipėdos senjojo miesto vietos archeologinę vertę apžvelgė Gintautas Zabiela (žr. bylos SP-27(2008)-A.1 priedą Nr. 2, saugoma – KPD KLS).

3. ISTORINĖ URBANISTINĖS RAIDOS APŽVALGA

Istorinę urbanistinės raidos apžvalgą parengė Augis Gučas, papildydamas 2010 m. Antaninos Jarukaitienės parengtą medžiagą.

Šiuo specialiuoju planu nagrinėjamoji miesto istorinės dalies (22012) teritorija apytiksliai apima į šiaurę nuo Danės upės plytinčias istorines Klaipėdos Krūmamiėsčio bei Vitės priemiesčių teritorijas. Nors, kaip žinia, Klaipėdos miestas buvo įkurtas 1252 m., yra manoma, jog dešiniajame Danės upės krante, netoli Kuršių marių kranto, jau ir anksčiau egzistavo žvejų-keltininkų Vitės kaimas. Rašytiniuose dokumentuose Vitė prie Klaipėdos pirmą kartą minima 1437 m., o XVI a. ant marių kranto, visai netoli jūros gyvavo net du žvejų kaimai – Didžioji ir Mažoji Vitės. Tačiau miesto dalies, dabar vadinamos Naujamiesčiu, vystymosi pradžia laikoma buvus XVI-jame šimtetyje. Iš turimų archeologinių radinių matyti, kad tuo metu jau ir priešais Senamiestį, dešiniajame Danės upės krante, būta gyvenamų sodybų. Šio priemiesčio atsiradimas minimas ir 1555-1559 m. dokumentuose, o šimtmečio gale beaugančio priemiesčio žemės tapo paties miesto nuosavybe. XVII a. viduryje (1648), taip pat ir žemėlapyje, priešais tiltą per Danę jau parodytas šioje miesto dalyje esantis užstatymas bei Vitės kaimai. Tuo laiku čia vyravo medžio statyba, su laiku pasirodė ir statybinės fachverko konstrukcijos, o vėliau – ir plytų mūras. Metams bėgant, užstatymo struktūra iš gana padrikos palengva ėmė formuotis į miestui būdingą tinklą – gatvių erdvių bei užstatytų sklypų kvartalų užuomazgas.

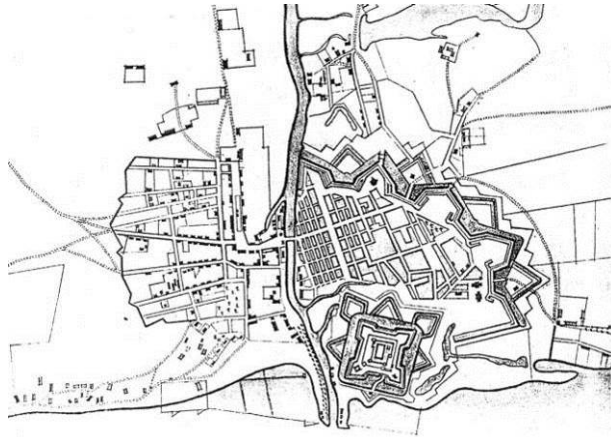
1 pav. 1701m. Klaipėdos pilies, miesto ir priemiesčių planas. (Orig. – Berlyno valstyb. bibliotekos kartografijos sk.)¹

1809 m. prie miesto buvo prijungta ir pavadinta Vilhelmo miestu dar viena nemaža teritorija šiaurės kryptimi. Netrukus buvo suplanuotos teritorijos maždaug iki dabartinės Janonio gatvės ir Lietuvninkų aikštės. Sykiu vystėsi ir Vitė – nuo XVIII a. vidurio joje ėmė rasti nemažai sandėlių, su laivininkyste susijusių dirbtuvių bei karčemų. XIX a. viduryje čia jau veikė keturios vėjinės lentpjūvės ir kt. Besiplėtojanti Vitė tuo metu taip pat buvo įjungta į Klaipėdos miestą.

Krūmamiestyje 1820 metais čia buvusių kapinių vietoje, greta dabartinės Naujojo Sodo gatvės, nutarus jų teritorijos nebeužstatyti, o palikti visuomenės reikmėms, buvo įkurtas ar tiksliau sudarytos prielaidos pirmajam viešajam želdynui – miesto sodui susikurti ir formuotis. XIX a. viduryje jis vadintas Naujuoju Parku. Ilgainiui dalis jo buvo užstatyta, čia atsirado Luizės gimnazija (dabar Klaipėdos jaunimo

¹I. Staniūnienė. Klaipėdos senamiesčio (unikalus kodas 16075, buvęs kodas U17) teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialusis planas. Vilnius: VĮ „Lietuvos paminklai“, 2012, 10 psl.

centras), iškilo kiti pastatai, kurie suformavo aplinkinius kvartalus, tačiau jo dalis, vadinamoji Kuršių aikštė, nors pakitusiu pavidalu, išliko iki šiol. Tuo tarpu uždarius aukščiau minėtąsias kapines, naujosios kapinės tuo pat metu – apie 1820-ius metus buvo įsteigtos dabartinių Liepų-Trilapio-S. Daukanto gatvių kvartale. Jau XIX šimtmečio viduryje jos buvo gerai tvarkomos, tinkamai apželdintos.

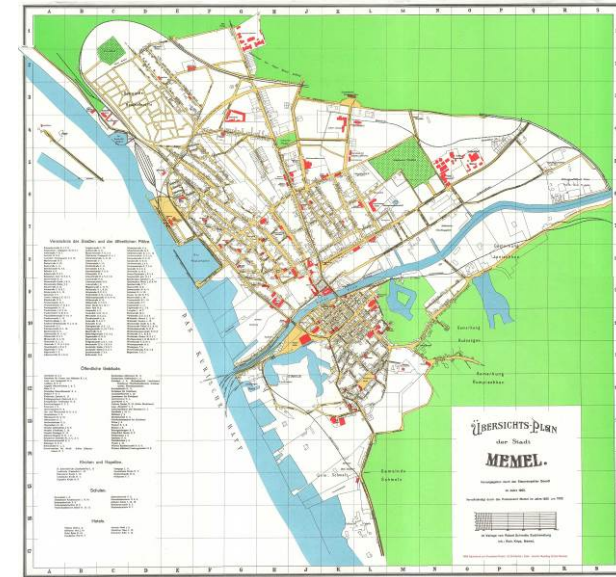

2 pav. Paryškintas XVIII a. vidurio Klaipėdos miesto planas. (Orig. – Vienos karo archyve. Kopija – Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje)²

Labai svarbiu, lemtingu įvykiu Klaipėdos miesto urbanistinei architektūrinei raidai buvo 1854 m. įvykęs vadinamasis didysis gaisras, nuniokojęs iš esmės visą miesto teritoriją. Tačiau ne kartą praėjusių karų metu gaisrų niokota ši miesto dalis XIX a. pab. – XX a. pr. vėl sparčiai atsistatė, ir miestas ėmė toliau sėkmingai plėstis. Vienas pirmųjų svarbiųjų po gaisro atgimusių pastatų buvo Biržos pastatas – priešais tiltą Danės krantinėje ir Biržos gatvių sankirtoje. 1863 – 1865 m. laikotarpiu vietoje buvusios medinės, kuri, matyt, taip pat nukentėjo gaisro metu, buvo pastatyta nauja stambi neogotikinė Šv. Trejybės bažnyčia. Ji iki pat 1945 m. tapo ryškia šios šiaurinės miesto dalies architektūrine dominante. 1863 m. Vitėje taip pat iškilo ir neogotiškos architektūros anglikonų bažnyčia, kuri vėliau, sumažėjus parapijiečių skaičiui, XX a. pradžioje perėjo liuteronams. Ji taip pat tapo reikšminga miesto panoramai, jo siluetai.

Miesto plėtrai didelės reikšmės turėjo 1875 m. atvestas iš Tilžės į Klaipėdą geležinkelis, kuris vėliau buvo pratęstas per Kretingą ir Skuodą iki Liepojos. Geležinkelis buvo atvestas ir į uostą. Tokiu būdu šiaurinė miesto dalis ėmė dar sparčiau vystytis, ir šimtmečių sandūroje statyba čia plito vis toliau šiaurės ir šiaurės vakarų kryptimi. Su Geležinkelio stoties atsiradimu sietinas ir erdvės prie jos, kaip pirmosios reprezentacinės miesto aikštės įrengimas. Aikštėje būdavo organizuojamos svarbių svečių sutiktuvės ar išlydėjimai. Pagrindinis kompozicinis akcentas buvo jos centre stovėjęs dekoratyvinis žibintas, išbuvęs čia iki pat Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Aikštė tuo pačiu ėmė tarnauti ir miesto viešojo transporto reikmėms – 1905 m. Klaipėdoje ėmė kursuoti tramvajus. Tuo metu toliau sparčiai vystėsi gatvių ir viešųjų erdvių tinklas (šiuo laikotarpiu buvo rezervuota dabartinės Lietuvninkų aikštės erdvė), buvo įrengtas vandentiekis (1901).

Dar XIX a. antrojoje pusėje, toliau beaugančioje pramoninėje zonoje prie Danės upės, greta tebeveikusių laivų statyklų, kūrėsi naujos gamybos – atsirado ir trąšų bei dujų fabrikai, dar vėliau, XX a. pradžioje – elektrinė, keletas tekstilės įmonių ir kt. Lygiai taip pat pramonė bei uosto plėtra ir Vitę jau ėmė vis toliau stumti nuo vandens – nuo Kuršių marių kranto. Buvusių senųjų žvejų kaimų, išaugusių į urbanizuotą priemiestį pakrantės teritorijos tapo ištisa uosto bei pramonės įmonių juosta.

3 pav. 1903 m. Klaipėdos miesto planas, užbaigtas 1920 ir 1923 m. Atspausdintas 1985, Druckerei Probst, Höchst im Odenwald Günter Maeding. (Šaltinis: KPC ikonografinė medžiaga)³

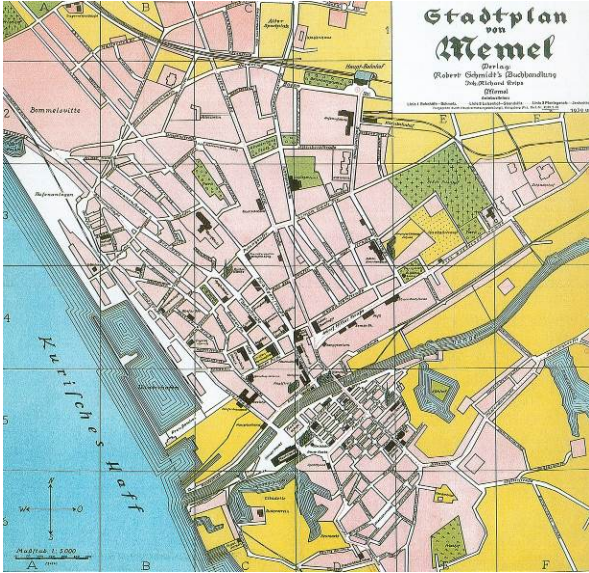
Šiuo laikotarpiu būtent Klaipėdos Naujamiestyje buvo pastatyta daug stambių, svarbių visuomeninės reikšmės pastatų. Paminėtini – pati Geležinkelio stotis, Luizės gimnazijos kompleksas (1860), naujasis pašto pastatas Liepų alėjoje (1893), Mokytojų seminarijos pastatų kompleksas greta Geležinkelio aikštės (1908). Greta tos pačios Parko gatvės išaugo vad. Karalienės Augustės Viktorijos mergaičių licėjus (1909), o šiaurėje, kitapus geležinkelio – stambus kareivinių kompleksas (1905). Paminėtinas ir apie XIX a. vidurį susiformavęs Šaulių namų kompleksas, kuris XX a. pradžioje buvo viena miestiečių mėgiamiausių lankymo vietų – su reprezentatyvia koncertų ir susirinkimų sale, gerai sutvarkytu puošniu sodu su fontanu, lauko estrada koncertams, įstiklintu paviljonu ir greta besišliejančiomis kavinėmis bei restoranu.

Šiuo laikotarpiu vyravo istorizmo – stambiems visuomeniniams pastatams ir jų kompleksams bei bažnyčioms – ypač raudonų plytų neogotikos, o taip pat romantizmo architektūrinė stilistika. Laikotarpio pabaigoje spėjo pasireikšti ir modernio architektūra. Toliau vyko taip pat ir regionui tebebūdinga fachverkinė statyba – daugiausiai renčiant ūkinio pobūdžio pastatus.

Po Pirmojo pasaulinio karo, Lietuvai išsikovojus Klaipėdą ir jos kraštą, miestas, būdamas uostu, šaliai tapo gyvybiškai svarbus. Pats uostas ir jo infrastruktūra buvo plečiami, miestas su likusia Lietuvos dalimi buvo sujungtas Kretingos-Kužių geležinkelio ruožu, o su Kaunu - tiesiogiai ir nauju autokeliu. Miesto gyventojų skaičius vėl sparčiai augo. Kadangi Naujamiestyje tebebuvo teritorijos rezervų, šioje miesto dalyje – ypač tarp S. Daukanto gatvės ir Geležinkelio stoties – buvo daug statoma. Vyravo gyvenamoji statyba – individuali ir daugiabutė ar ištisi kompleksai (Bauhauzo dvasioje sumanytas ir įgyvendintas blokuotų gyvenamųjų namų kvartalas greta I. Kanto gatvės su sodu viduje, daugiabučių namų kompleksas Vilties g.). Taip pat buvo statomi ir nauji svarbūs visuomeniniai pastatai. Iš pastarųjų paminėtini: I. Kanto mokykla I. Kanto g., Miesto taupomoji kasa Liepų Alėjos ir H. Manto g. kampe, Vytauto didžiojo gimnazija Stoties ir S. Daukanto g. kampe, šalia – Raudonojo kryžiaus ligoninė. Taip pat – Pedagoginis institutas, Statybos mokykla, Sporto ir gimnastikos rūmai ir kt. Vystant H. Manto gatvės užstatymą, jį tęsiant toliau taip pat ir kitapus geležinkelio, gyvenamaisiais namais su likusia miesto struktūra organiškai buvo sujungtas ir šimtmečio pradžioje atokiai nuo miesto pastatytas kareivinių kompleksas.

²KPD prie Kultūros ministerijos Nekilnojamojo kultūros paveldo 2014-05-20 Vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM 2115; IKONOGR Nr. 6.

³KPD prie Kultūros ministerijos Nekilnojamojo kultūros paveldo 2014-05-20 Vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM 2115; IKONOGR Nr. 11.

4 pav. 1939 m. Klaipėdos miesto planas. (Šaltinis: Stadtplan von Memel – 1939 Verlag Robert Schmidt's Buchhandlung, Memel).⁴

Tarpukariu (1927 m.), taip pat buvo susirūpinta Klaipėdos miesto centrinės dalies viešųjų želdynų trūkumu ir galimybėmis juos gausinti. Greta kitų atliktų darbų, tokiu būdu buvo apželdinta ir galutinai įrengta minėtoji Lietuvninkų aikštė. Tuo metu šiaurinėje jos pusėje iškilęs vokiško romantizmo architektūros dvasios gyvenamųjų namų kompleksas su prekybos patalpomis pirmajame aukšte, pilnai suformavęs aikštės išklotinę ir ėmęs aiškiau formuoti taip pat ir jos architektūrinę erdvę. Po antrojo pasaulinio karo, šeštajame dešimtmetyje sumanytas ir įvykdytas pietinės aikštės kraštinės – išklotinės palei Vilties gatvę užstatymas keturaukščiais gyvenamaisiais namais, taip pat su parduotuvėmis ir visuomeninėmis patalpomis pirmuosiuose aukštuose – šiai aikštei galutinai suteikęs miesto centrui deramos erdvės įvaizdį.

Tarpukario Nepriklausomybės laikotarpiu, greta minėtojo istorinio romantizmo, bene gausiausiai buvo statomi Lietuvai būdingo modernizmo stiliaus pastatai. Jų architektūra dažnai pasižymėdavo ir charakteringais regioniniais bruožais. Tai ypač ryškiai matyti šių pastatų fasadų apdailoje. Kaip minėta – tarpukario Klaipėdos architektūrai įtaką darė taip pat ir iš tuometinės Vokietijos sklidusi Bauhauzo mokykla.

Antrasis pasaulinis karas – 1945 m. sausio mėnesio mūšių sugriovimai bei po to ilgus metus trukęs tarybinis uostamiesčio pertvarkymas, Klaipėdos miesto ir ypač dabartinės istorinės dalies (2012) teritorijai, jos urbanistinei struktūrai, istorinei architektūrai bei vaizdui tapo ne mažesniu sukrėtimu, nei maždaug šimtmečiu anksčiau įvykęs 1854 m. didysis gaisras. Imta perplanuoti gatvių tinklą, atvėrinėti naujas dideles viešąsias erdves, keisti užstatymo charakterį. Tuo tikslu ilgus metus buvo griunama labai daug ne tik karo veiksmų pakenktų namų, bet ir gerai išlikusių, sveikų pastatų. Buvo nugriautos ir abi svarbiausios nuo karo veiksmų nukentėjusios šios miesto dalies bažnyčios – buv. Anglikonų ir katalikiškoji Šv. Trejybės.

Pagrindiniai Klaipėdos Naujamiesčio urbanistinės struktūros pakitimai sietini su Biržos gatvės – jos trasos ir užstatymo panaikinimu bei naujos trasos – dabar H. Manto g. atkarpos, jungiančios buv. Liepojos gatvę su Tiltų gatve, statyba – įskaitant ir Biržos tilto krypties pakeitimą. Taip pat ir naujos Mažvydo alėjos erdvės prakirtimu ir apstatymu, didelių dabartinės Atgimimo aikštės, dešinėsios Danės krantinės erdvių atvėrimu ir jas supančios aplinkos atitinkamu užstatymo suformavimu. Pietinė H. Manto gatvės architektūros aplinka buvo iš naujo suformuota triaukščių tipinių gyvenamųjų namų užstatymu, kuris pastaruoju metu jau tapo charakteringa dabartinės Klaipėdos miesto centro formante. Vėlesniu

laikotarpiu, per dar išlikusius Vitės urbanistinės struktūros fragmentus, buvo prakirsta ir Naujoji Uosto gatvė. Tokiu pat būdu buvo pravesta ir Naujojo Sodo gatvė, tik 2002 m. pagaliau sujungusi Liepų alėją su minėtają N. Uosto gatve. Taip toliau besiplečiant uostui ir pertvarkant miesto centrinę dalį, iš buvusiojo Vitės priemiesčio iki šiol išliko tik menki buvusio jo užstatymo fragmentai. Be didesnių nuostolių istoriniam miesto vaizdui buvo pastatytas svarbus dviejų lygių H. Manto ir Priestočio gatvių, su požemine geležinkelio pervaža, transporto mazgas, o Mažvydo alėja aštuntajame dešimtmetyje buvo pertvarkyta į tam laikui madingą dekoratyvinę pėsčiųjų zoną.

Ilgus metus buvo formuojama ir tvarkoma viena svarbiausiųjų Naujamiesčio ir viso miesto erdvių, dabartinė Atgimimo aikštė. Pradžioje naujais namais buvo suformuota rytinė naujosios H. Manto gatvės išklotinė, kurioje atsirado bene pirmasis pokarinėje Lietuvoje (1963 m.) daugiaaukštis visuomeninis pastatas (dabar – Muzikinis teatras). Taip buvo bandoma kompensuoti bažnyčių bokštų, tuo pačiu ir miesto silueto praradimą. Tuo metu aikštė buvo tvarkoma kaip poilsiui skirtas skveras, ir tik vėlyvuoju „brežneviniu“ laikotarpiu, galutinai baigus griauti čia dar išlikusius namus – tuo pačiu greta jos nugriovus ir ypač vertingą istorinį gaisrinės pastatą, paversta oficialia paradine miesto erdve su tam laikotarpiui būdingos architektūros apstatymu („Klaipėdos“ viešbutis, 1984 m.) ir Lenino paminklu jos centre (1991 m. paminklas buvo nugriautas). Pastaraisiais metais aikštės erdvę ėmė aktyviai veikti naujai netoliese, pastatytų vadinamųjų „D+K“ aukštybinių pastatų kompleksas. Vyksta ir tolesni šios svarbios miesto vietos pertvarkymo planavimo darbai. Pažymėtina, jog 2000 m. buvo parengtas detalusis planas, kuriuo suplanuota dabartinės aikštės pietinę dalį užstatyti, dalinai atkuriant iki karo čia stovėjusio kvartalo pavidalą.

Tuo pačiu pokario metu buvo formuojama – griunamas užstatymas, tvarkoma bei želdinama teritorija – taip pat ir visa dešinioji Danės upės krantinė. Nuo pat buvusiojo Luizės skvero, rytų kryptimi, pradžioje išgriovus Biržos kvartalą ir istorinio pašto pastatus, o netrukus ir iškeldinus toliau į rytus buvusias visas įmones, iki pat Danės gatvės ir Laivų skersgatvio sankryžos (TEO LT pastatų komplekso), šią teritoriją imta tvarkyti kaip miesto centro viešąjį želdyną, o 1972 m. Šiaurės Rage dar ir nugriovus greta krantinės buvusių uosto sandėlių virtinę bei istorinį muitinės pastatą ir jų vietoje užsodinus tuopų alėją – visa dešinioji Danės upės krantinė tapo miestiečių lankymui atvirų miesto viešųjų erdvių grandine – nuo pat Kuršių marių (Šiaurės rago) iki dabartinio TEO LT ir „Klaipėdos energijos“ pastatų komplekso.

Apžvelgus miesto urbanistinės struktūros, jo erdvių ir užstatymo istorinę raidą bei pokyčius, darytina išvada, jog Klaipėdos miesto istorinėje dalyje (2012) tebevyrauja praeityje, iki 1944 m., susiklosčiusi struktūra bei architektūros charakteris, kuriuos vis dėlto pastebimai pakeitė pokarinio tarybinio laikotarpio griovimų atvertose vietose įkurti nauji miesto želdynai bei nutiestos gatvės, o taip pat ir naujai pastatytųjų bei toliau statomų statinių architektūra, kitoks mastelis bei lokalūs urbanistiniai sprendimai.

4. MIESTOVAIZDŽIO (KRAŠTOVAIZDŽIO) APIBŪDINIMAS

Gamtinė situacija

Klaipėdos miesto istorinės dalies teritorija išsidėsčiusi lygumoje, priskiriamoje žemosioms lygumoms. Litorininė terasa⁵ ties Klaipėda virš jūros lygio pakilusi apie 5 metrus, o priekrantiniai jos pylimai iškilę iki 8 metrų (remiantis F. Kavoliūtės paskaitų konspektu⁶).

Klaipėdos miesto istorinės dalies ribą pietuose formuoja Danės upė, o vakaruose – Kuršių marios. Šiaurėje miesto istorinė dalis yra supama vėlyvesnių Klaipėdos miesto užstatymo teritorijų, pasižyminčių artimu miesto istorinei daliai miestovaizdžiu (masteliu, užstatymo tipu). Rytuose miesto istorinę dalį supa vėlyvesnės pramonės teritorijos, juosia geležinkelis, formuojantis ribą su kitomis, vėliau įsisavintomis miesto teritorijomis. Anksčiau šiose teritorijose buvę miesto prieigos. Apibūdinant miesto istorinės dalies

⁴1939 m. Klaipėdos miesto planas, [interaktyvus], [žiūrėta 2016-02-02], <http://www.pharus-plan.de/en/a978-Pharus-Historischer-Stadtplan-Memel-1939>.

⁵Palvė – virš jūros lygio pakilusi smėlinga lyguma.

⁶F. Kavoliūtė. „Lietuvos gamtinis pamatas. I dalis. Gelmės ir paviršius. Paskaitų konspektas“. VU, Vilnius, 2012.

aplinką, svarbu paminėti ir Smiltynę, iš kurios matomas senamiesčio ir miesto istorinės dalies užstatymas ir siluetas.

Erdvinė struktūra

Miesto istorinės dalies erdvinė struktūra apima keletą miestovaizdžių:

- **Krūmamiesčio – Naujamiesčio užstatymas** (XVII a. – XVIII a. stačiakampio formos kvartalų perimetrinio – reguliaraus užstatymo tipo tarp Danės upės ir Daukanto g. planinė struktūra su pagrindinėmis H. Manto ir Liepų gatvėmis);
- **Vilhelmštato užstatymas** (XIX a. – XX a. stačiakampio formos kvartalų perimetrinio – reguliaraus užstatymo tipo (pasižymintio didesniais sklypais nei Naujamiestyje) į šiaurę nuo Daukanto g. planinė struktūra su pagrindine H. Manto g.);
- **Zandvėro užstatymas** (XIX a. mažiau taisyklingų stačiakampio formos kvartalų perimetrinio – reguliaraus užstatymo tipo planinė struktūra);
- **Vitės užstatymo nuotrupos** (XVI a. pradėjusios formuotis netaisyklingo perimetrinio – reguliaraus užstatymo struktūros nuotrupos);
- **pramonės kompleksų užstatymas prie Danės ir geležinkelio trasos rytinėje Naujamiesčio dalyje** (XIX a. pramonės ir infrastruktūros užstatymo tipo planinė struktūra);
- **pramonės užstatymas – uostas marių pakrantėje** (XVI a. pradėjusi formuotis struktūra, kurios užstatymo tipas laikui bėgant kito).

Miesto istorinės dalies erdvinė struktūra susideda iš tankaus gatvių ir viešųjų erdvių tinklo. Teritorijos planinė struktūra atspindi minėtų čia buvusių istorinių priemiesčių užstatymą (Krūmamiesčio – Naujamiesčio, Vilhelmštato, Zandvėro, Vitės). Jiems būdingos skirtingos erdvių – gatvių, aikščių, skverų – proporcijos.

Erdvės proporcijos atspindi jos svarbą miesto struktūroje. Pagrindinės miesto istorinės dalies gatvės – H. Manto g. (plotis – 20-30 m, pločio ir užstatymo aukščio santykis Naujamiestyje – 1:1, Vilhelmštate – 1:0,6) ir Liepų g. (plotis – 20-35 m, pločio ir užstatymo aukščio santykis – 1:0,7). Naujamiesčiui būdingų gatvių plotis 9-35 m, Vilhelmštatai būdingų gatvių plotis – 15-36 m, Zandvėrui būdingų gatvių plotis – 12-22 m, Vitei būdingų gatvių plotis – 6-17 m.

Miesto istorinė dalis pasižymi viešųjų erdvių – aikščių ir skverų – gausa: Kuršių skveras (40x53 m), K. Donelaičio aikštė (70x104 m), Skulptūrų parkas, Ferdinando skveras (31x100 m), Lietuvininkų aikštė (42x125 m), skveras tarp Vilties, Ramiosios ir Šaulių gatvių (48x73 m), geležinkelio stoties skveras Priestočio gatvėje, sodas prie buv. Šaulių namų, skveras tarp J. Janonio, Gintaro ir Pievų Tako gatvių (16x25 m), sodo-parko vieta gyvenamųjų namų kvartalo Nr. 53 viduryje, skveras greta I. Kanto ir S. Daukanto gatvių (45x65 m), Danės upės krantinė, skveras Liepų g., besiribojantis su Skulptūrų parku (87x89 m), skveras tarp Bokštų ir Puodžių gatvių šalia evangelikų babtistų bažnyčios (54x68 m), erdvė prie Naujosios Uosto ir Gegužės gatvių, Atgimimo aikštė (95x107 m).

Viešųjų erdvių kilmė (buv. kapinės, buvusio užstatymo vietos ar suplanuotos struktūros), išsidėstymas, jų tarpusavio ryšiai atspindi miesto istorinės dalies kaip vientiso urbanistinio audinio, jungiančio istorinius priemiesčius, savitumą.

Taip pat ši teritorija pasižymi jai būdingomis kompleksinių objektų teritorijomis, kurios išskirtinos, kaip atskiras miesto istorinės dalies užstatymo tipas: Pašto stotis, buv. Kareivinių kompleksas, buv. Mokytojų seminarija, buv. Karalienės Augustės mergaičių licėjus, buv. Luizės gimnazija, buv. Teismo ir kalėjimo kompleksas, VŠĮ Respublikinės Klaipėdos ligoninės Psichiatrijos filialo ambulatorinio – konsultacinio skyriaus pastatai, buv. I. Kanto mokykla, buv. šeimininės prieglaudos pastato su koplyčia kvartale Nr. 69 kompleksas, Sporto rūmai, Raudonojo Kryžiaus ligoninė, Vytauto Didžiojo gimnazija, Vaikų ligoninė, kapinių koplyčios (cerkvės) kompleksas, gyvenamųjų namų kompleksas prie buv. Skerdyklos pastatų komplekso, buv. Šaulių organizacijos būstinė – Klaipėdos koncertų salė, Siaurojo geležinkelio stoties pastatai, Dujų fabriko pastatų kompleksas, buv. Skerdyklos pastatų kompleksas, I. Simonaitytės biblioteka, S. Dacho mokykla, „K ir D“ kompleksas.

Miesto istorinei daliai būdingas užstatymo aukštis pasižymi ir pasižymėjo vieningu foniniu užstatymo aukščiu čia buvusioms dominantėms – bažnyčioms (Švč. Trejybės katalikų bažnyčia, Anglikonų

bažnyčia), Locmanų bokštui. Šiuo metu yra keletas virš jo iškylančių pastatų: Pašto stotis, Klaipėdos muzikinis teatras, Klaipėdos viešbučio pastatas, „K ir D“, kiti daugiaaukščiai pastatai (Naujoji Uosto g. 11, Naujoji Uosto g. 8, Karklų g. 2, Dariaus ir Girėno g. 12, S. Nėries g. 3, H. Manto g. 6a), Klaipėdos šiluminės elektrinės kaminas. Šiai teritorijai būdingo užstatymo aukščio išlaikymas aktualus ir dėl numatomos atkurti senamiesčio dominantės – Šv. Jono bažnyčios – būsimo vaidmens miesto vaizde.

Iš svarbiausių miesto istorinės dalies erdvių vis dar suvokiamas palyginti vieningas miesto istorinės dalies miestovaizdis, kuriam nebūdingi vertikalūs, plastiniai ir kitokie akcentai gatvių erdvėje (neskaitant esamo Naujamiesčio aukštybinio užstatymo, Klaipėdos šiluminės elektrinės kamino).

Teritorijos lygumas ir užstatymo aukščio tolygumas neleidžia matyti daugiaplanio miesto istorinės dalies silueto ar panoramos. V. Jurkštas yra pastebėjęs, kad „tik nuo Kuršių įlankos matomas Klaipėdos siluetas, kurį šiandien sukuria ne architektūra, o inžineriniai statiniai. Iki karo miesto siluetą iš jūros formavo bažnyčių bokštai ir aukšti namų stogai. Bet karas ir pokario perstatinėjimai sulygino siluetą. Atsirado laivų statykla ir uosto įrengimai, kurie visiškai uždengė istorinį centrą. Vietoje architektūros vertikalių siluete pasirodė gamyklų kaminai, apšvietimo bokštai, uosto kranai ir kt. <...> Gatvių siluetai anksčiau buvo vertikalūs, lygūs, atitiko plano pobūdį ir tik retkarčiais iš jų išsišaudavo smaili gotiškų bažnyčių bokštai.“⁷.

Skirtingais miesto gyvavimo laikotarpiais kito miesto ūkinės veiklos – uosto – teritorijos dydis, išsidėstymas, užstatymas. Uosto teritorija yra pirmame plane miesto istorinės dalies užstatymo siluete matomame iš Smiltynės ir dabartinis uosto vaizdas vertinamas kaip natūralus miesto gyvavimo rezultatas. Skirtingų laikotarpių palikimo išryškinimas turtina miesto istorinės dalies vaizdą.

Klaipėdos miesto istorinės dalies erdvinės struktūros unikalumas apibūdinamas plano ir erdvės organizacijos regularumu, aiškiomis miestovaizdžių erdvinės struktūros proporcijomis, vertikalių nebuvimu (neskaitant neišlikusių dominančių), išorės vaizdo ir vidaus perspektyvų besiluetiškumu (neskaitant neišlikusių dominančių).

Miesto istorinės dalies apžvalga

Klaipėdos miesto istorinei daliai būdinga kelių tipų apžvalga:

• Miesto istorinės dalies silueto apžvalga

1. **Senamiesčio ir miesto istorinės dalies siluetas iš Smiltynės.** XX a. pr. ir ankstyvesnėse nuotraukose bei paveiksluose Klaipėdos siluetas fiksuotas iš Smiltynės. Nors krantinės vaizdas pakitęs, tačiau jame dominuoja ta pati uosto funkcija.

5 ir 6 pav. Klaipėdos panorama iš Smiltynės: 1902 m. trijų dalių atvirukas, skirtas Klaipėdos karališkojo Prūsijos jūrų ir prekybos miesto 650 m. jubiliejui⁸; ir 2012 m. Klaipėdos panorama iš Smiltynės⁹.

⁷V. Jurkštas. Senamiesčių regeneracija. Architektūros harmonizavimo problema. Technika, Vilnius, 1994, 71-76 psl.

⁸K. Demereckas. Klaipėda senuose atvirukuose. Libra Memelensis, Klaipėda, 2007, 8-9 psl.

2. Klaipėdos miesto istorinės dalies siluetas iš Danės krantinės Senamiestyje.

7 ir 8 pav. Vaizdas į miesto istorinę dalį iš Danės krantinės ir Biržos tilto¹⁰.

• Miesto istorinės dalies panoramų apžvalga

Kadangi Klaipėda įkurta lygumose, natūralių panoramų apžvalgos taškų nėra. Tačiau miesto teritorijoje esantys stacionarūs ar periodinio pobūdžio statiniai (pavyzdžiui, kruiziniai laivai) sukuria galimybę apžvelgti miesto istorinės dalies panoramas. Šie taškai svarbūs miesto istorinės dalies, kaip miestovaizdžio, suvokimui.

1. Miesto istoinės dalies apžvalga iš viaduko Mokyklos g. Šis apžvalgos taškas yra svarbus transporto priemonėmis judantiems stebėtojams.

9 pav. Miesto istorinės dalies panorama iš Mokyklos gatvės¹¹.

2. Miesto istorinės dalies apžvalga iš aukštybinių Naujamiesčio pastatų (pvz. „K ir D“ komplekso, Klaipėdos viešbučio).

10, 11, 12 pav. Miesto istorinės dalies panoramos iš „K ir D“ komplekso¹².

⁹Nuotraukos iš n. k. p. VT akto medžiagos.

¹⁰Nuotraukos iš Google stree view, [interaktyvus], [žiūrėta 2016-02-04], <https://goo.gl/maps/v2ZdmpJUuL12>, <https://goo.gl/maps/cnPSqda77eN2>.

¹¹Nuotraukos iš Google stree view, [interaktyvus], [žiūrėta 2016-02-04], <https://goo.gl/maps/RhWL5bAeEL62>.

• Miesto istorinės dalies apžvalga iš įvažiavimo traktų (perspektyvos)

Istoriniai traktai	
Iš H. Manto g. (prie Biržos tilto)	Iš Naujojo Uosto g. (prie Pilies (buv. Karlo) tilto)
Iš H. Manto g.	Iš Sportininkų g.
Iš Viršutinės g.	Iš Liepų g.

• Miesto istorinės dalies apžvalga iš vidinių aikščių

Lietuvininkų aikštė	
Geležinkelio stoties aikštė	
Atgimimo aikštė	

¹²Miesto istorinės dalies panoramos iš „K ir D“ komplekso, projekto autorių nuotraukos.

• **Smiltynės apžvalga iš vidinių miesto istorinės dalies gatvių**

Teritorijai būdingos perspektyvos be dominuojančių objektų (neskaitant atsiradusių naujų vertikalių). Lygumų miestui nėra būdingos daugiaplanės panoramos, tačiau miesto vaizdo suvokimui svarbios trasos, vietos, iš kurių matomas miesto siluetas ir suvokiamas miestovaizdis.

5. PATVIRTINTŲ IR RENGIAMŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ APŽVALGA

Patvirtintų Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonoje teritorijų planavimo dokumentų apžvalgą parengė Darius Bagdonavičius (žr. bylos SP-27(2008)-A.1 priedą Nr. 4, saugoma – KPD KLS).

Svarbių teritorijų planavimo ir kitų dokumentų patvirtinimo seka

Dokumentas	Patvirtinimo data
Klaipėdos miesto bendrasis planas	Patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007-04-05 sprendimu Nr. T2-110.
Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schema – specialusis planas	Patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007-06-08 sprendimu Nr. T2-201.
Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialusis planas	Patvirtintas Kultūros ministro 2012-03-27 įsakymu Nr. ĮV-205.
Kultūros paveldo departamento pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM-2115	2014-05-20 priimtas KPD nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM-2115.

- Kiti miesto istorinės dalies teritorijoje galiojantys teritorijų planavimo dokumentai:**
- Nr. 55; 2000-03-30 – Klaipėdos miesto dviračių transporto infrastruktūros išvystymo schema
 - Nr. 68; 2000-07-05 – Danės upės pakrančių specialusis planas
 - Nr. 254; 2001-10-08 – Energijos rūšies pasirinkimo ir naudojimo šildymui Klaipėdos mieste specialusis planas ir reglamentas (KEITIMAS – Nr. T2-221; 2009-05-29)
 - Nr. T2-74; 2005-03-31 – Klaipėdos miesto vandens tiekimo ir ūkio nuotekų šalinimo specialusis planas
 - Nr. T2-267; 2005-07-28 – Klaipėdos miesto vizualinės informacijos ir išorinės reklamos specialusis planas
 - Nr. T2-394; 2005-12-22 – Klaipėdos miesto viešųjų tualetų išdėstymo schema, specialusis planas
 - Nr. T2-330; 2007-10-25 – Spaudos kioskų Klaipėdos mieste išdėstymo schema
 - Nr. T2-9; 2009-01-29 – Klaipėdos miesto ir gretimų teritorijų lietaus nuotekų tinklų specialusis planas
 - Nr. AD1-1872; 2010-10-22 – Danės upės slėnio teritorijos, nuo Biržos tilto iki Palangos kelio (miesto ribose), specialusis planas.

Patvirtintų detaliųjų planų (iki 2015 m. birželio mėn.) sąrašas ir jų išsidėstymas Klaipėdos miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos teritorijoje yra pateiktas brėžinyje SP-28(2008)-A-2.

Klaipėdos miesto bendrasis planas

Klaipėdos miesto bendrasis planas patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007-04-05 sprendimu Nr. T2-110. Šiame plane apibrėžti kultūros paveldo dalies sprendiniai:

- 7.1. Paruošti Klaipėdos senamiesčio ir Klaipėdos miesto istorinės dalies regeneravimo programas.
(...)
- 7.10. Parengti Klaipėdos miesto istorinės dalies (U16) specialųjį planą, kuris patikslintų teritorijų ribas bei apsaugos zonas.
- 7.11. Parengti Klaipėdos miesto istorinės dalies (U16) paveldotvarkos projektą, kuris užtikrintų šios teritorijos išsaugojimą bei įteisintų paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą.
- 7.12. Planuojant Vītės kvartalą bei “Laivitės” teritoriją, atkurti istorinę urbanistinę struktūrą, nesumažinant laisvai prieinamų viešųjų erdvių plotų, vizualinių perspektyvų į piliavietę ir į vandens erdves. Tikslinga keisti teritorijų funkcinę paskirtį, atsisakant sandėliavimo ir gamybinės veiklos.
- 7.13. Perimti miesto sodo teritoriją ir statinius tarp I.Kanto gatvės ir Pievų Tako gatvės ir iš Valstybinės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM Pakrančių apsaugos rinktinės, skiriant teritoriją kitoje miesto vietoje.
(...)
- 7.14. Planuojant naujas statybas Klaipėdos senamiestyje, Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir kitose kultūros paveldo teritorijose, išsaugoti istorinį urbanistinį audinį ir charakteringą erdvinę struktūrą, paryškinant paveldo objektų savybių savitumą, dominavimą naujos architektūros atžvilgiu. Naujos architektūros siluetas, tūriai, užstatymo linijos, kompozicija, masės, mastelis ir fasadų medžiagos turi būti suderintos su tradicinėmis, sudaryti pusiausvyrą su kontekstu, jam nepakenkiant, nesumažinant bendro naudojimo erdvių.
- 7.15. Planuojant kultūros paveldo teritorijose statyti naujos architektūros pastatus, jų projektai ir maketai su gretimybų tūriais turi būti svarstomi Architektų sąjungoje.
- 7.16. Kultūros paveldo objektai saugomi kartu su visumą sudarančiu kraštovaizdžiu.
(...)
- 7.19. Senąsias kapinaites ir kapavietes saugoti ir tvarkyti viešam pažinimui ir pagarbai.
(...)
- 7.24. Kultūros paveldo objektų apsaugos zonose visos mažosios architektūros formos, reklama, apšvietimas, laikinos prekybos objektai, jų medžiagiškumas ir mastelis turi atitikti istorinės aplinkos kontekstą, jų projektai turi būti suderinti paminklosaugos institucijose, KNNP teritorijoje su parko direkcija.
- 7.25. Pavesti Paveldosaugos skyriui objektus, turinčius kultūros vertės požymius, skelbti savivaldybės saugomais kultūros paveldo objektais. Ruošti nekilnojamųjų kultūros vertybių informacinę bazę geografinės informacinės sistemos (GIS) pagrindu.
- 7.26. Želdiniai, esantys Kultūros paveldo teritorijose, turi būti saugomi, nes yra vertingi kaip sudarantys vieningą visumą su užstatymu, kuriam būdinga žmogaus veikla, gamtinės ir istorinės aplinkos dermė.

Klaipėdos miesto bendrojo plano keitimas

Šiuo metu yra rengiamasi Klaipėdos miesto bendrojo plano keitimui. 2015-04-01 patvirtinta planavimo darbų programa Nr. AD1-855, kurioje išskiriami esminiai miesto erdvinio vystymo siekliai (erdvinė vizija). 8.1 punkte įvardijama vizija aktuali rengiamam specialiam planui – „miesto centras, įvaizdis ir paveldas“: „miesto centras tvarkomas ir vystomas siekiant išsaugoti unikalius jo bruožus ir vertingus darinius, pasižymi aukštos kokybės mišriu užstatymu ir viešųjų erdvių gausa“. Taip išskiriami bendrojo plano tikslai ir uždaviniai, kur:

- „15. Sudaryti sąlygas savitų Klaipėdos miesto kraštovaizdžio bruožų (siluetų, panoramų) išsaugojimui, harmoningam miesto želdynų, rekreacinių ir kitų bendro naudojimo erdvių tinklo formavimui, saugomų teritorijų ir kitų aplinkosauginių požiūriu jautrių gamtinių sistemų tvarkymui ir apsaugai. Tikslu realizavimo siekiama šiais uždaviniais:
 - 15.1. nustatyti Klaipėdos miesto kraštovaizdžio (miestovaizdžio) savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, panoramas, įvertinti jų apsaugos poreikį, numatyti jų vizualinės apsaugos priemones; <...>
 - 15.3. formuoti rišlų miesto atvirų viešųjų erdvių (aikščių, krantinių), bendrojo naudojimo želdynų (skverų, parkų), rekreacinių ir gyventojų poilsiui tinkamų gamtinių teritorijų (mieste ir užmiestyje) tinklą ir numatyti reikalavimus jų įrengimui;
 - 15.4. tobulinti esamus ir formuoti naujus miesto urbanistinės struktūros ryšius su vandens telkiniais, plėtojant viešąsias erdves ir rekreacines erdves prie Baltijos jūros, Kuršių marių, Danės upės ir kitų vandens telkinių.

16. Sudaryti sąlygas urbanistiniu ir architektūriniu požiūriu vertingų miesto struktūros elementų (kultūros paveldo vietovių, objektų ir jų teritorijų), kitų svarbių Klaipėdos miesto įvaizdžio ir kultūrinio tapatumo ženklų apsaugai, tvarkybai, tausojančiam naudojimui ir pažinimui. Tikslas realizavimo siekiama šiais uždaviniais:

16.1. suformuoti Klaipėdos miesto įvaizdžio ir kultūrinio tapatumo ženklų sistemos ir atskirų jos objektų (piliavietės, senamiesčio ir jo prieigų, gynybinių įtvirtinimų, istorinio centro ir kitų istorinių vietovių) šiuolaikinio įženklinimo, tausojančio panaudojimo ir pažinimo principus, numatyti jų realizavimo gaires;

16.2. patikslinti Klaipėdos miesto raidai reikšmingas ir urbanistiniu bei architektūriniu požiūriu vertingas teritorijas ir numatyti jų apsaugos ir tvarkybos priemones;

16.3. sudaryti sąlygas pagrįstam urbanistinės struktūros atstatymo skatinimui.

22. Peržiūrėti, įvertinti ir pagal poreikį integruoti specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius į bendrąjį planą. Tikslas realizavimo siekiama šiais uždaviniais:

22.1. remiantis galiojančiais teisės aktais, Klaipėdos miesto raidos dabartiniais rodikliais ir perspektyvomis, peržiūrėti dabar galiojančio bendrojo plano sprendinių aktualumą, jų įgyvendinimo tikslumą ir keitimo poreikį, siekiant užtikrinti miesto bendrojo planavimo tęstinumą;

22.2. įvertinti galiojančius specialiuosius planus ir integruoti aktualius jų sprendinius į rengiamą bendrąjį planą;

22.3. nustatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti teritorijų planavimo dokumentus.“ <...>

Taip pat įvardytos kitos sąlygos bendrojo plano rengimui:

„39. Bendrojo plano rengėjas privalo įvertinti ir atsižvelgti į atskiroms bendrojo plano dalims aktualius parengtus ir rengiamus teritorijų planavimo dokumentus: <...>

39.4. Klaipėdos naujamiesčio tvarkymo (specialusis) planas (rengiamas).“

Kadangi rengiamas Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo planas yra sudėtinė rengiamo kompleksinio teritorijų planavimo dokumento – keičiamo Klaipėdos miesto bendrojo plano – dalis, jo vizijos, tikslai ir uždaviniai yra svarbūs tvarkymo plano sprendiniams.

Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schema – specialusis planas

Šis specialusis planas patvirtintas 2007-06-08 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-201. Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schemos tikslas – „apibrėžti pastatų aukštingumo apribojimo principus Klaipėdos mieste, siekiant išsaugoti vertingus vizualinio identiteto elementus – siluetą ir panoramas – svarbius sudedamuosius miesto kultūrinio tapatumo ženklus“.

Šiame SP teigiama, kad „tuo atveju, kai SP nurodytas maksimalus aukštybinių pastatų aukštingumas viršija kituose galiojančiuose teritorijų planavimo dokumentuose nurodytas aukštingumo ribas, SP nustatyti reikalavimai yra rekomendacinio pobūdžio“. Be to, „sprendinių konkretizavimas vykdomas, įvertinus numatomą formuoti užstatymo morfotipą ir numatomą užstatymo vidutinį foninį aukštį“.

SP įvardijami pagrindiniai pastatų aukštingumo reglamentavimo Klaipėdos mieste principai:

„Klaipėdos miesto centrinėje dalyje išskirta vizualinio identiteto zona (Senamiestis, paminklinė dalis ir t.t.), kur nauji vertikalūs akcentai griežtai reglamentuojami arba iš viso nenumatomi“;

„Apibrėžtose teritorijose pagal Nekilnojamųjų kultūros vertybių (NKV) negali būti aukštybinių pastatų, išskyrus jiems nurodytas zonas SP“;

„Aukštingumo apribojimui numatyti ir gretimoje fizinio kontakto su Senamiesčiu zonoje bei kituose miesto centrinės dalies kvartaluose, kur sąlygos harmoningai įterpti aukštybinių pastatų į urbanistinę morfostruktūrą yra ribotos“.

Taip pateikiamos rekomendacijos: „priimant SP rekomenduojamą aukštingumą būtina atsižvelgti ir į kitus išskeltus planuojamai teritorijai paminklosaugos, aplinkosaugos, inžinerinės ir susisiekimo infrastruktūros plėtojimo, teritorijos naudojimo reikalavimus. Nesutarimo atveju gali būti atliekama papildoma urbanistinė ir architektūrinė analizė. Naudojant specialią skaitmeninę programą parodomas konkretaus statinio vizualinis poveikis saugomiems identiteto elementams“.

6. IŠVADOS

1. Klaipėdos miesto istorinė dalis, nežiūrint didelių Antrojo pasaulinio karo bei pokarinių sugriovimų, yra išlaikiusi savo svarbiausias urbanistines erdvines bei architektūrines charakteristikas. Jos yra labai reikšmingos Klaipėdos miestui, žymia dalimi formuoja jo įvaizdį, teikia savitą istorinio Lietuvos pajūrio (uosto) miesto charakterį.
2. Klaipėdos miesto istorinė dalis (vadinama Naujamiesčiu), savąja raida, užstatymo charakteriu bei išlikimo laipsniu nėra vienalytė, atskiroms jos vietoms tvarkyti taikytini skirtingi paveldosaugos reikalavimai bei urbanistiniai apribojimai.

3. Išgriautose Klaipėdos miesto istorinės dalies vietose tikslinga plėtoti statybą, kuria iš dalies galima būtų atkurti prarastas urbanistines, t.y. planines bei architektūrinio vaizdo charakteristikas, kiek tai būtų praktiškai naudinga ir pritaikoma visuomenės reikmėms, kitur – toliau darniai vystyti miesto centro užstatymą.

4. Pagrindinė pokarinė Klaipėdos miesto istorinės dalies – Naujamiesčio netektis – istorinio užstatymo struktūros, jungusios Naujamiestį su Senamiesčiu pertraukimas, nugriauant didelį kiekį dešiniajame Danės upės krante stovėjusių pastatų ir įrengiant neproporcingai dideles naujas miesto viešąsias erdves (Atgimimo aikštė).

5. Klaipėdos miesto istorinės dalies erdvinei struktūrai būdingų bruožų išsaugojimas yra svarbus siekiant išlaikyti vieningą senojo miesto (senamiesčio ir naujamiesčio) miestovaizdį.

6. Parengtuose miesto istorinės dalies teritorijų planavimo dokumentuose įvardyta rekomendacija atsižvelgti į planuojamai teritorijai išskeltus paminklosaugos reikalavimus.

III. TVARKYMO PLANO SPRENDINIAI

1. SĄVOKOS

Apžvalgos (žiūrėjimo) taškas – objekto ir vietovės vertinimo metu nustatytas, Vertinimo tarybos akte aprašytas ir grafiniuose prieduose pažymėtas statinių komplekso teritorijos, vietos, vietovės taškas, iš kurio atsiveria panorama (-os), perspektyva (-os) (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Atkūrimas – neišlikusios nekilnojamosios kultūros vertybės atkūrimas išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus. Atkuriant išsaugomos atkuriamos vertybės išlikusios dalys ir elementai, jie grąžinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos neišlikusios dalys ir elementai (*pagal NKPAĮ*).

Aukštingumas – statinių aukštų skaičius (įskaitant esamą mansardą) (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Autentiškumas – kultūros paveldo objekto ar vietovės išlikusios savybės, apimančios pirminę ar istoriškai susiklosčiusią objekto paskirtį, išraišką ir savitą fizinį pavidalą – formą, panaudotas medžiagas, konstrukcijas, suplanavimą, atlikimo technologiją, aplinką (*pagal NKPAĮ*).

Dominantė – vyraujantis tūrinis statinių komplekso, vietos, vietovės vertikalus ar horizontalus vertingų savybių turintis statinys ar (ir) gamtinis elementas (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Funkciniai ryšiai – jungtys (gatvės, pasažai, takai) tarp skirtingų urbanistinės struktūros erdvių.

Istorinis pastatas (statinys) – pastatytas iki 1939 m. (užfiksuotas 1942 m. Klaipėdos miesto plane) pastatas ar statinys.

Išklotinė – vertingų savybių turinčių statinių, formuojančių gatvės (-ių) ar (ir) aikštės užstatymą, fasadų su stogais ir jų elementais (stogo danga, ugniasienėmis, kaminais, stoglangiais ir pan.) frontalinė projekcija (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Kiti pastatai (statiniai) – pastatyti po 1939 m. pastatai ar statiniai.

Konservavimas – kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių veiksnių poveikio sustabdymas ir autentiškumo požymių sutvirtinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus (*pagal NKPAĮ*).

Kultūros paveldo objekto teritorija – kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas ar kitas plotas, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai (*pagal NKPAĮ*).

Miestovaizdis – struktūrinė miesto dalis, kuriai būdinga erdvinė ir plano struktūros, užstatymo aukštingumo bei architektūros įvaizdžio vienovė.

Pagrindinės urbanistinės charakteristikos – erdvinė struktūra (užstatymo aukštis, užstatymo tankis, užstatymo intensyvumas), užstatymas, erdvės, užstatymo tipas, posesijų struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai, mastelis.

Panorama – iš apžvalgos taško matomas vertingųjų savybių turintis vietovės ar statinių komplekso vaizdas (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Paveldosaugos reikalavimai – saugomo objekto ar vietovės valdymo, naudojimo, disponavimo jais sąlygos, teritorijos ir apsaugos zonos žemės ir kitos specialiosios naudojimo sąlygos, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytos vertingosioms savybėms apsaugoti (*pagal NKPAĮ*).

Perspektyva – iš apžvalgos taško matomas vertingųjų savybių turintis gatvių ir (ar) aikščių ar užstatymo su gamtiniais elementais vaizdas (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Plano struktūra – vertingų savybių turinčių vietovės, statinių komplekso ar vietos plano dalių tinklas su užstatymo ir gamtiniais elementais (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Restauravimas – tai visų išlikusių kultūros paveldo objekto autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų ar dalių atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės požymių išsaugojimas, atskleidimas ir išryškinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus (*pagal NKPAĮ*).

Siluetas – statinių komplekso, vietos ar vietovės vertingų savybių turinčių tūrių, juos supančių erdvių ir (ar) gamtinių elementų nenutrūkstantis kontūras (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Tikslinama pagal tyrimų duomenis – t.y. pagal išvadas taikomųjų tyrimų, kaip apibrėžia *PTR 3.08.01:2013 „Tvarkybos darbų rūšys“*, kuriuos gali atlikti Kultūros ministerijos nustatyta tvarka atestuoti specialistai.

Tvarkomieji paveldosaugos darbai – tvarkybos darbai, atliekami pagal specialias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą (*pagal NKPAĮ*).

Tvarkomieji statybos darbai – statybos ar griovimo darbai, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje (*pagal NKPAĮ*).

Tūrinė erdvinė struktūra – vertingų savybių turinčių tūrių ir juos supančių atvirų ir (ar) uždary erdvių sistema su gamtiniais elementais (*pagal NKV vertinimo ir atrankos kriterijų aprašą*).

Vertingoji savybė – kultūros paveldo objekto, vietovės, jų dalies ar elemento bruožas, vertingas etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu (*pagal NKPAĮ*).

Vertingųjų savybių keitimas – tvarkybos darbai, veikiantys vertingąsias savybes (avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, pritaikymas, restauravimas, atkūrimas), taip parenkami ir atliekami pagal šio įstatymo nustatytus reikalavimus, kad būtų maksimaliai išsaugotas autentiškumas ir kultūros paveldo objektas ar vietovė būtų tinkami naudoti (*pagal NKPAĮ*).

Urbanistinė struktūra – miesto struktūrinių elementų (gatvių, kvartalų, aikščių, skverų, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros objektų, kt.) išsidėstymo ir funkcionavimo ypatumų visuma.

Urbanistinės struktūros atkūrimas – urbanistinės struktūros pagrindinių urbanistinių charakteristikų atstatymas pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes. Atkuriant išsaugomos atkuriamos vertybės išlikusios dalys ir elementai, jie grąžinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos neišlikusios dalys ir elementai.

Urbanistinės struktūros konservavimas – urbanistinės struktūros pagrindines urbanistines charakteristikas ir jos elementų vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių veiksnių poveikio sustabdymas ir autentiškumo požymių sutvirtinimas.

Urbanistinės struktūros restauravimas – urbanistinės struktūros pagrindinių urbanistinių charakteristikų išsaugojimas, atskirų neišlikusių elementų ar dalių atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės požymių išsaugojimas, atskleidimas ir išryškinimas.

Užstatymo foninis aukštis - vidutinis esamas arba perspektyvinis miesto dalies ar kvartalo užstatymo aukštis, nurodytas metrais nuo žemės paviršiaus iki pastatų stogų ar statinių konstrukcijų aukščiausių taškų.

2. ESMINĖS NUOSTATOS IR DOKUMENTO SUDARYMO PRINCIPAI

Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) nekilnojamojo kultūros paveldo specialiojo plano – tvarkymo plano siekiai:

- užtikrinti, kad būtų išsaugotos vietovės vertingosios savybės, nustatytos n. k. p. VT akte Nr. KPD-RM-2115 (2014-05-20);
- užtikrinti, kad būtų išsaugoti Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonoje esantys į Kultūros vertybių registrą įrašyti objektai ir nepažeistos jų vertingosios savybės.
- **Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo planas rengiamas pasitelkiant:**
- Klaipėdos miesto istorinės dalies n. k. p. VT aktą, jame nustatytas vertingąsias vietovės savybes (sąrašą žr. priede Nr. 3.2, grafinę medžiagą žr. taikomosios analizės brėžinyje S-28(2008)-A.1);
- Kultūros vertybių registro duomenis Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonos teritorijoje (sąrašą žr. priede Nr. 3.1, grafinę medžiagą žr. taikomosios analizės brėžinyje S-28(2008)-A.1);
- Nekilnojamojo turto registro duomenis – sklypų ribas (žr. taikomosios analizės brėžinyje S-28(2008)-A.1).

Esminės nuostatos:

- Iki šio specialiojo plano – Tvarkymo plano – patvirtinimo Kultūros ministerijoje, galioja patvirtinti ir pradėti rengti (gautos planavimo sąlygos) teritorijų planavimo dokumentai.
- Tvarkant želdynus ir želdinius miesto istorinės dalies teritorijoje būtinas savalaikis ir kompetentingas želdynų ir želdinių įvertinimas prieš pradedant tvarkybos darbus.
- Planuojamų žemės judinimo darbų vietoje reikalingi archeologiniai tyrimai pagal PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ nustatytus reikalavimus.

Visų statinių statusas yra toks, koks nustatytas tvarkymo plano rengimo metu Kultūros vertybių registre, kuris nuolat pildomas ir tikslinamas. Šiuo metu nevisų Kultūros vertybių registre esančių vertybių teritorijų ribos yra tiksliai koordinuotos; būtina jas tikslinti.

Klaipėdos miesto istorinės dalies tvarkymo plano sprendiniuose nustatomi režimai reglamentuojamoms teritorijoms – nekilnojamojo turto registre įteisintiems sklypams ir valstybinės žemės plotams. Kiekviena reglamentuojama teritorija turi tvarkymo plane numerį, susietą su kvartalu, kuriame ji yra.

Tvarkymo plano grafinės dalies sudėtis:

- **Taikomosios analizės brėžinys** SP-28(2008)-A.1 M 1:3000
Pateikti n. k. p. VT akto duomenys, Kultūros vertybių registro duomenys, kadastrinių sklypų ribos.
- **Užstatymo tankio skaičiavimų schema** SP-28(2008)-A.2 M 1:3000
Pateiktos kadastrinių sklypų ribos, reglamentuojamų teritorijų plotai, pastatai, užstatymo plotai reglamentuojamose teritorijose, reglamentuojamų teritorijų apytikslis užstatymo tankis.
- **Patvirtintų detaliųjų planų teritorijoje analizės brėžinys** SP-28(2008)-A.3 M 1:4000
Pateikti detaliųjų planų paveikslai miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos teritorijoje, nurodyti jų patvirtinimo įsakymų numeriai bei datos.
- **Pagrindinis brėžinys** (kartu – situacijos schema) SP-28(2008)-TvP.1 M 1:3000
Pateikti Kultūros vertybių registro duomenys, kadastrinių sklypų ribos, kvartalų numeracija, tvarkymo plano režimai.
- **Reglamento detalizacija** SP-28(2008)-TvP.2 M 1:2000
Pateikti n. k. p. VT akto duomenys, Kultūros vertybių registro duomenys, kadastrinių sklypų ribos, tvarkymo plano režimai ir parametrai kiekvienai reglamentuojamai teritorijai.
- **Erdvinės struktūros reglamentas** SP-28(2008)-TvP.3 M 1:4000
Pateikti erdvių (viešųjų erdvių ir gatvių) tvarkymo reglamentai, užstatymo tipai (nustatyti n. k. p. VT akte ir reglamentuojami), vietovės vertingosios savybės (pagal n. k. p. VT aktą), vietovei reikšmingo buvusio užstatymo ar jo dalių vietos (pagal n. k. p. VT aktą), pastatai ir dominantės (pagal n. k. p. VT aktą), kadastrinių sklypų ribos.
- **Apsaugos zonos reglamentas** SP-28(2008)-TvP.4 M 1:4000
Pateikti apsaugos zonos užstatymo reglamentai.

3. TVARKYMO PRINCIPAI

Klaipėdos miesto istorinės dalies nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano – tvarkymo plano – sprendinių etape pateikiami urbanistiniai paveldosaugos reikalavimai, detalizuojami saugojimo ir naudojimo režimai: žemės darbai, statinių, įrenginių statyba, o taip pat statinių aukštis, tūris, užstatymo tankis ir intensyvumas, išorės apdailos medžiagos, apželdinimas, želdinių aukštis, tankis bei rūšys.

3.1 VERTYBĖS TERITORIJOS TVARKYMO PRINCIPAI

Vertybės teritorijoje išskiriami autentiškos paskirties saugojimo (2 režimai), tausojamo naudojimo saugojimo režimai (6 režimai, su potipiais – 19 režimų) kvartalams (tarp jų ir aikštėms) (grafinį pateikimą ir reglamentus žr. brėžiniuose SP-28(2008)-TvP.1 ir SP-28(2008)-TvP.2) bei tausojamojo naudojimo saugojimo režimai (5 režimai) erdvėms (gatvėms ir kitoms erdvėms) (grafinį pateikimą ir reglamentus žr. brėžinyje SP-28(2008)-TvP.3).

Tvarkymo plano sprendiniuose, kaip ir koncepcijoje, griežčiausiai reglamentuojamos autentiškos paskirties saugojimo režimo teritorijos. Tausojamo naudojimo saugojimo teritorijų reglamentų reikalavimai mažėja režimų numeracijos didėjimo kryptimi. Parinkti režimų pavadinimai nusako teritorijos užstatymo tipą arba specifiką, tačiau nereglamentuoja funkcinės žemės paskirties.

Užstatymo parametrų nustatymo principus žr. tekstinės dalies III skyriaus 3.3 punkte.

Užstatymo aukščio nustatymo principus žr. tekstinės dalies III skyriaus 3.4 punkte.

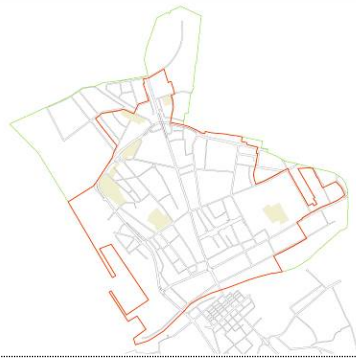
	Saugojimo ir naudojimo režimo pavadinimas	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis</i> Saugojimo ir naudojimo tikslai	Teritorijos vieta
AUTENTIŠKOS PASKIRTIES SAUGOJIMO REŽIMAS		
<i>Autentiškos paskirties režimas</i> nustatomas tiems kultūros paveldo objektams, kurių naudojimas pirminiu ar istoriškai susiklosčiusiu būdu užtikrintų jų priežiūrą ir geriau nei kitoks naudojimas atskleistų saugomo objekto vertingąsias savybes (pagal nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos įstatymą (toliau – NKPAI)).		
A.1	Pavienių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros konservavimas</i> A.1 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą nuo irimo ir galimų pakeitimų su miesto svarbos objektais – Rotušė, Geležinkelio stotimi, Evangelikų baptistų bažnyčia, Kristaus Karaliaus bažnyčia – remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga; teritoriją naudoti pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją paryškinant kitu būdu.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
A.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros konservavimas</i> A.2 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą su miesto svarbos objektų kompleksais – Pašto stotimi, Kareivinių kompleksu, Mokytojų seminarija, Karalienės Augustės Viktorijos mergaičių licėjumi, Luizės gimnazija – nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga; teritoriją naudoti pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją paryškinant kitu būdu.	

	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, funkciniai ryšiai.	
TAUSOJAMO NAUDOJIMO SAUGOJIMO REŽIMAS		
Tausojamo naudojimo režimas nustatomas tiems kultūros paveldo objektams, kuriems išsaugoti tikslinga parinkti tokį naudojimo būdą ir pritaikymą, kad mažiausiai būtų sužalotos objekto vertingosios savybės, o valdytojas būtų suinteresuotas jį prižiūrėti (pagal NKPAI).		
T.1	Viešosios (neužstatytos) erdvės	
T.1.1	(Susiformavusios iki 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – viešųjų erdvių atkūrimas T.1.1 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant neužstatytą istorinę viešosios erdvės struktūrą nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, funkciniai ryšiai.	
T.1.2	(Susiformavusios po 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – viešųjų erdvių tvarkyba T.1.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes ir erdvinės struktūros charakterį teritorijos tvarkymo priemonėmis saugant neužstatytą erdvę.	
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.	
T.1.3	Viešosios (neužstatytos) erdvės	
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – viešųjų erdvių tvarkyba ir reglamentuota urbanistinės struktūros kaita T.1.3 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes ir erdvinės struktūros charakterį teritorijos tvarkymo priemonėmis išlaikant neužstatytą erdvę arba atkuriant buv. uosto krantinės Danės dešiniajame krante (iki Šiaurės rago) istorinį užstatymą, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.	
T.1.4	(Susiformavusios iki 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – viešųjų erdvių atkūrimas T.1.4 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant neužstatytą istorinę viešosios erdvės struktūrą nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga, rekonstruojant esamą pastatą.	

	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.		
T.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos		
T.2.1	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos		
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas T.2.1 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant istorinę planinę – erdvinę struktūrą, visus autentiškumo požymius nuo irimo ir galimų pakeitimų, pažymint arba atkuriant buvusią istorinę planinę – erdvinę struktūrą, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.		
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.		
T.2.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų su viešosiomis erdvėmis teritorijos		
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas T.2.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant istorinę planinę – erdvinę struktūrą, visus autentiškumo požymius nuo irimo ir galimų pakeitimų, pažymint arba atkuriant istorinę parko struktūrą, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.		
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.		
T.3	Perimetrinio užstatymo teritorijos		
T.3.1	Perimetrinio užstatymo teritorijos		
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas T.3.1 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant visus autentiškumo požymius nuo irimo ir galimų pakeitimų, pažymint arba atkuriant buvusią istorinę planinę – erdvinę struktūrą (po II pasaulinio karo išgriauto užstatymo vietas), atstatant fizines – technines savybes, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.		
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.		
T.3.2	Perimetrinių – sudurtinių (blokuotų) namų užstatymo teritorijos		
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas T.3.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant būdingą (miesto-sodo) planinę – erdvinę struktūrą nuo irimo ir galimų pakeitimų, atstatant dalinai prarastas fizines – technines savybes, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.		
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.		

T.3.3	Perimetrinio užstatymo – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i> T.3.3 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes atkuriant sunaikintą urbanistinę struktūrą, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, arba formuojant naujo miesto centro užstatymą.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.3.4	Perimetrinio užstatymo – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i> T.3.4 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes atkuriant sunaikintą (Vitės priemiesčio) urbanistinę struktūrą uosto prieigose, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.4	Miesto vilų ir sodybinio – perimetrinio užstatymo teritorijos	
T.4.1	Miesto vilų – perimetrinio užstatymo teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas</i> T.4.1 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant istorinę planinę – erdvinę struktūrą nuo irimo ir galimų pakeitimų, atstatant dalinai prarastas fizines – technines savybes, laikantis užstatymo tipui būdingų parametų ir remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: užstatymo tipas, istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.4.2	Sodybinio – perimetrinio užstatymo teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas</i> T.4.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes išlaikant užstatymo tipui būdingus parametrus ir formuojant naują užstatymą.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: užstatymo tipas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	

T.5	Kompleksinių pramonės ir infrastruktūros objektų teritorijos	
T.5.1	Kompleksinių pramonės, infrastruktūros kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – urbanistinės struktūros atkūrimas</i>	
	T.5.1 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes tvarkant erdves, formuojant naują (pagalbinių pastatų) užstatymą, išlaikant pagrindines tūrines – erdvines charakteristikas, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinis užstatymas, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.5.2	Infrastruktūros teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.5.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes prižiūrint ir atnaujinant infrastruktūros objektus.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.6	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	
T.6.1	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – Atgimimo aikštė	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.6.1 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes atkuriant arba pažymint buvusią istorinę planinę – erdvinę struktūrą (po II pasaulinio karo nugriautų vertingų statinių išlikusius fragmentus), remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinio užstatymo fragmentai, erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
T.6.2	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – „Memelio miestas“	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.6.2 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes išsaugant vertingųjų savybių požymių turinčius objektus nuo irimo ir galimų pakeitimų, formuojant naują užstatymą.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istorinio užstatymo fragmentai, istorinė erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	

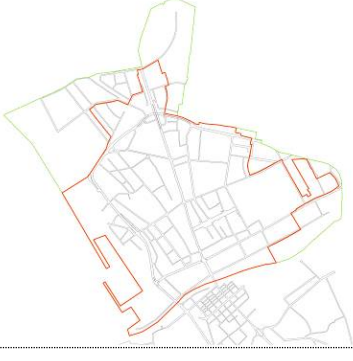
T.6.3	Fragmentiškai/menkai išlikusių perimetrinio užstatymo struktūrų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.6.3 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes formuojant naują užstatymą istoriniame Vitės priemiestyje, atkuriant pagrindines urbanistines charakteristikas (tankaus užstatymo, mažo aukštingumo istorinio mastelio erdvinę struktūrą su svarbiomis istorinėmis jungtimis), išsaugant vertingųjų savybių požymių turinčius objektus, išlaikant išlikusius vizualinius ryšius su Kuršių mariomis ir Smiltynė, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>		
T.6.4	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.6.4 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes atkuriant buvusią planinę – erdvinę struktūrą, formuojant naują užstatymą, įrengiant ir tvarkant želdynus.	
<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>		
T.6.5	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – Uostas marių pakrantėje	
	<i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reglamentuota urbanistinės struktūros kaita</i>	
	T.6.5 režimo tikslas – atskleisti, įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes atkuriant buvusią planinę – erdvinę struktūrą arba formuojant naują užstatymą, išsaugant vertingųjų savybių požymių turintį objektą, išlaikant miesto istorinės dalies (uosto prieigų) vizualinius ryšius su Kuršių mariomis ir Smiltynė.	
<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>		

	Gatvės	
g1	H. Manto g. – istorinis kelias	
	Prioritetinė tvarkybos kryptis – susisiekimui skirtos erdvės išsaugojimas ir tvarkymas	
	g1 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant neužstatytą istorinę gatvės erdvę nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga; siūloma gatvę naudoti pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją atskleidžiant kitu būdu.	
	Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.	

g2	H. Manto g. – istorinis kelias <i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – susisiekimui skirtos erdvės pakitusios dalies – gatvės atkarpos tarp Biržos tilto ir Liepų gatvės – tvarkymas, pažymint istorinę trasą</i> g2 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes pažymint istorinę gatvės trasą, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
g3	Liepų g. – istorinis bulvaras <i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – reprezentacijai skirtos aplinkos tvarkymas ir plėtojimas</i> g3 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant neužstatytą istorinę gatvės erdvę nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga; siūloma gatvę naudoti pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją atskleidžiant kitu būdu.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
g4	Istoriškai susiformavęs (iki 1944 m.) gatvių tinklas <i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – susisiekimui skirtos erdvės plėtojimas</i> g4 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant neužstatytą istorinę gatvės erdvę nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: erdvinė struktūra, vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	
g5	Vėliau susiformavęs (po 1944 m.) gatvių tinklas <i>Prioritetinė tvarkybos kryptis – susisiekimui skirtos erdvės plėtojimas</i> g5 režimo tikslas – įtvirtinti ir išryškinti teritorijos vertingąsias savybes saugant išlikusius istorinius elementus gatvės erdvėje nuo irimo ir galimų pakeitimų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga.	
	<i>Saugomos pagrindinės urbanistinės charakteristikos: istoriniai vizualiniai ir funkciniai ryšiai.</i>	

3.2 APSAUGOS ZONOS VIZUALINĖS APSAUGOS POZONIO TVARKYMO PRINCIPAI

Apsaugos zonai taikomi užstatymo aukščio apribojimai senamiesčio ir miesto istorinės dalies apsaugos aspektu. Apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonyje išskiriamos 6 teritorijos, kuriose apibrėžiamas rekomenduojamas užstatymo aukštis (grafinį pateikimą ir reglamentus žr. brėžinyje SP-28(2008)-TvP.4) nuo žemės paviršiaus skaičiuojamas pagal užstatymo kontūro vidutinę žemės altitudę (pagal absoliutinę altitudę/aukštį virš jūros lygio, turint toponotraumą). Šių teritorijų ribos suformuotos atsižvelgiant į Klaipėdos miesto kvartalų struktūrą bei reljefo ypatumus. Reglamentavimas netaikomas apsaugos zonoje jau esančiam užstatymui, rekonstrukcijos atvejams, kai statinių projektų rengimui yra išduoti specialieji reikalavimai arba kai yra išduotas statybas leidžiantis dokumentas. Užstatymo aukščio nustatymo principus žr. tekstinės dalies III skyriaus 3.4 punkte.

TERITORIJA AP		
Vizualinės apsaugos zona (teritorija, kurios vystymas turi poveikį miesto istorinei daliai) Apsaugos zonos – greta saugomo kultūros paveldo objekto ar vietovės esančios teritorijos, kurioms nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos, kad kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės būtų apsaugotos nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimose teritorijose poveikio (<i>pagal NKPAI</i>). Paveldosaugos reikalavimai – (...) apsaugos zonos žemės ir kitos specialiosios naudojimo sąlygos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytos vertingosioms savybėms apsaugoti (<i>pagal NKPAI</i>). Saugomam objektui ar vietai nustatoma žmogaus veiklos neigiamą poveikį švelninanti tarpinė apsaugos zona. Vizualinės apsaugos pozonyje taikomi nekilnojamųjų kultūros vertybių ir kitų teisės aktų reikalavimai, draudžiantys šiame pozonyje veiklą, galinčią trukdyti apžvelgti kultūros paveldo objektą (<i>pagal NKPAI</i>). (...) įvertinus veiklą, kuri (...) fiziškai pakenktų kultūros paveldo (...) vietovės vertingosioms savybėms ar trukdytų apžvelgti (...) vietovės panoramas, perspektyvas, dominantes ir siluetus, pažymėtus nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktuose, apsaugos zonų ribos apibrėžiamos kiekvienam kultūros paveldo objektui arba vietai individualiai (<i>Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklės; patvirtinta LRV 2013-11-05 nutarimas Nr. 1025</i>).		
Urbanistinių struktūrų aukščio reglamentavimas		
V.1	Pastatų kompleksas (un. k. 25808, buv. k. G249K), dujų fabriko pastatų komplekso teritorija (un. k. 4694, buv. k. G21K), Klaipėdos kareivių pratybų pastatas (un. k. 32964) <i>Užstatymo aukštis šiame tvarkymo plane nereglamentuojamas.</i> Pastabos: Tvarkoma pagal kultūros paveldo objekto apskaitos dokumentuose nustatytus reikalavimus, nepažeidžiant vertingųjų savybių.	
V.2	Infrastruktūros teritorija <i>Užstatymo aukštis – iki 5 m (ne daugiau 12 m virš jūros lygio).</i>	

V.3	Kareivinių komplekso (un. k. 15844, buv. k. G140K) prieigos <i>Užstatymo aukštis – iki 11 m (ne daugiau 24 m virš jūros lygio).</i> Pastabos: • Maksimalus užstatymo aukštis įvaizdžio mazgo formavimui (pagal Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schemą – specialųjį planą, patvirtintą 2007-06-08 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-201) – iki 16 m (ne daugiau 29 m virš jūros lygio). Įvaizdžio mazgo užstatymo projektavimui turi būti rengiamas urbanistinis – architektūrinis konkursas, kurio pasiūlymai vertinami specialistų ir visuomenės.	
V.4	Istorinio Bomelio Vitės priemiesčio vieta, Kareivinių komplekso (un. k. 15844, buv. k. G140K), Klaipėdos senųjų kapinių komplekso (un. k. 32627), istorinių pramonės ir infrastruktūros teritorijų prieigos <i>Užstatymo aukštis – iki 15 m (ne daugiau 27 m virš jūros lygio).</i> Pastabos: • Maksimalus užstatymo aukštis įvaizdžio mazgo formavimui (pagal Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schemą – specialųjį planą, patvirtintą 2007-06-08 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-201) – iki 21 m (ne daugiau 33 m virš jūros lygio). Įvaizdžio mazgo užstatymo projektavimui turi būti rengiamas urbanistinis – architektūrinis konkursas, kurio pasiūlymai vertinami specialistų ir visuomenės. • Sovietmečiu pastatytiems daugiabučiams gyvenamiesiems namams leidžiama pristatyti 2 aukštus, kurių vieno aukšto aukštis iki 3,5 m.	
V.5	Istorinio Bomelio Vitės priemiesčio vieta, Kareivinių komplekso (un. k. 15844, buv. k. G140K), istorinės pramonės teritorijos ir Danės prieigos <i>Užstatymo aukštis – iki 18 m (ne daugiau 30 m virš jūros lygio).</i> Pastabos: • Maksimalus užstatymo aukštis įvaizdžio mazgo formavimui (pagal Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schemą – specialųjį planą, patvirtintą 2007-06-08 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-201) – iki 23 m (ne daugiau 35 m virš jūros lygio). Įvaizdžio mazgo užstatymo projektavimui turi būti rengiamas urbanistinis – architektūrinis konkursas, kurio pasiūlymai vertinami specialistų ir visuomenės. • Sovietmečiu pastatytiems daugiabučiams gyvenamiesiems namams leidžiama pristatyti 2 aukštus, kurių vieno aukšto aukštis iki 3,5 m.	
V.6	Kuršių marių prieigos <i>Užstatymo aukštis – iki 22 m (ne daugiau 27 m virš jūros lygio).</i> Pastabos: • Sovietmečiu pastatytiems daugiabučiams gyvenamiesiems namams leidžiama pristatyti 2 aukštus, kurių vieno aukšto aukštis iki 3,5 m.	

3.3 UŽSTATYMO PARAMETRŲ NUSTATYMO PRINCIPAI

Nekilnojamosiose kultūros vertybėse, valstybės saugomose viešajam pažinimui ir naudojimui, draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems, negu nurodyta nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius (*pagal NKPAĮ, 19 str. 4 p.*).

Užstatymo parametrai (užstatymo tankis ir intensyvumas) nustatomi pagal:

- reglamentuojamai teritorijai n k. p. VT akte nustatytą užstatymo tipą ir teritorijai taikomą režimą;
- reglamentuojamoje teritorijoje esančių urbanistinės struktūros elementų tipą, kur
 - a1 – Kultūros paveldo objektai / Kultūros paminklai ir valstybės saugomi objektai
 - a2 – Kultūros paveldo objektai / Registriniai objektai
 - a3 – Vertingųjų savybių požymių turintys objektai
 - b1 – Urbanistinės struktūros statiniai
 - b2 – Kiti statiniai.

Leidžiami maksimalūs parametrai priklauso nuo esamos situacijos (e – kai yra užstatymas, - – kai nėra užstatymo). Apytiksliai užstatymo tankio skaičiavimai pateikti užstatymo tankio skaičiavimų schemoje (žr. brėžinį SP-28(2008)-A-2). Esamos reglamentuojamos teritorijos užstatymo tankis, gali būti tikslinamas pagal tyrimus (e*) ir, esant reglamentui, didinamas esamo užstatymo procentine dalimi (pvz., e*+10, t.y., e*+0.1e).

Žemiau pateikiami užstatymo tankio nustatymo principai pagal užstatymo tipą ir režimą.

AUTENTIŠKOS PASKIRTIES SAUGOJIMO REŽIMAS		
A.1	Paviinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	Kai reglamentuojamoje teritorijoje yra a1, a2, a3, tai e*.
A.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	
TAUSOJAMO NAUDOJIMO SAUGOJIMO REŽIMAS		
T.1	Viešosios (neužstatytos) erdvės	
T.1.1	(Susiformavusios iki 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	Neužstatoma teritorija arba leistinas maksimalus užstatymo tankis pagal tyrimus.
T.1.2	(Susiformavusios po 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	
T.1.3	Viešosios (neužstatytos) erdvės	
T.1.4	(Susiformavusios iki 1940 m.) viešosios (neužstatytos) erdvės	Neužstatoma teritorija, leistina esamo pastato rekonstrukcija.
T.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	
T.2.1	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai.
T.2.2	Kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų su viešosiomis erdvėmis teritorijos	
T.3	Perimetrinio užstatymo teritorijos	
T.3.1	Perimetrinio užstatymo teritorijos	Kai reglamentuojamoje teritorijoje yra: a1 – tai e*, a2 – e*, a3 – e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 50%, b1 – e*+20, jei užstatymo tankis ≤ 30%, e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 40%, e*+5, jei užstatymo tankis ≤ 50%,
T.3.2	Perimetrinių–sudurtinių (blokuotų) namų užstatymo teritorijos	

		b2 – e*+20, jei užstatymo tankis ≤ 40%, e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 60%, e*+5, jei užstatymo tankis ≤ 80%. Pastaba. Leistini priestatai arba atskiri pagalbinės paskirties statiniai didinant esamus pastatus iki nurodytos procentinės dalies esamo užstatymo ploto, juos išdėstant sklypo galinėje dalyje.
T.3.3	Perimetrinio užstatymo – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai.
T.3.4	Perimetrinio užstatymo – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	Užstatymo tankis tikslinamas pagal tyrimus, leistinas didinti iki 60%.
T.4	Miesto vilų ir sodybinio – perimetrinio užstatymo teritorijos	
T.4.1	Miesto vilų – perimetrinio užstatymo teritorijos Pastaba. Išskiriami du miesto vilų užstatymo tipai: vila, apžvelgiama iš gatvės pusės, su sodu už pastato , kur galioja dešinėje nurodyti principai; vila, apžvelgiama iš visų pusių , kur užstatymo parametrai nedidinami.	Kai reglamentuojamoje teritorijoje yra: a1 – tai e*, a2 – e*, a3 – e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 50%, b1 – e*+20, jei užstatymo tankis ≤ 30%, e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 40%, e*+5, jei užstatymo tankis ≤ 50%, b2 – e*+20, jei užstatymo tankis ≤ 40%, e*+10, jei užstatymo tankis ≤ 60%, e*+5, jei užstatymo tankis ≤ 80%.
T.4.2	Sodybinio – perimetrinio užstatymo teritorijos	Pastaba. Leistini priestatai arba atskiri pagalbinės paskirties statiniai didinant esamus pastatus iki nurodytos procentinės dalies esamo užstatymo ploto, juos išdėstant sklypo galinėje dalyje.
T.5	Kompleksinių pramonės ir infrastruktūros objektų teritorijos	
T.5.1	Kompleksinių pramonės, infrastruktūros kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijos	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai.
T.5.2	Infrastruktūros teritorijos	Užstatymo tankis nereglamentuojamas.
T.6	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	
T.6.1	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – Atgimimo aikštė	Neužstatoma teritorija arba leistinas maksimalus užstatymo tankis pagal tyrimus.
T.6.2	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – „Memelio miestas“	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai, kur vyrauja leistinas užstatymo tankis iki 40%.
T.6.3	Fragmentiškai/menkai išlikusių perimetrinio užstatymo struktūrų teritorijos	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai, kur vyrauja leistinas užstatymo tankis iki 60%.
T.6.4	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos	Esamo užstatymo tankio didinimas nustatomas kiekvienai reglamentuojamai teritorijai atskirai.
T.6.5	Pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijos – Uostas marių pakrantėje	Užstatymo tankis leistinas didinti iki 60%.

	Gatvės	
g1	H. Manto g. – istorinis kelias	Neužstatoma teritorija arba leistinas maksimalus užstatymo tankis pagal tyrimus.
g2	H. Manto g. – istorinis kelias	
g3	Liepų g. – istorinis bulvaras	
g4	Istoriškai susiformavęs (iki 1944 m.) gatvių tinklas	
g5	Vėliau susiformavęs (po 1944 m.) gatvių tinklas	

Užstatymo intensyvumas nustatomas atsižvelgiant į reglamentuojamoje teritorijoje vyraujančių užstatymo aukštų skaičių (įskaičiuojant mansardą) bei į tame kvartale vyraujančių užstatymo aukštų

(užstatymo aukščio nustatymo principus žr. tekstinės dalies III skyriaus 3.4 punkte), stipriai pakitusiose teritorijose – nereglamentuojamas.

3.4 UŽSTATYMO AUKŠČIO NUSTATYMO PRINCIPAI

Užstatymo aukščio nustatymo principai suformuluoti įvertinant Klaipėdos miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos bei senamiesčio esamą ir buvusią erdvinę struktūrą.

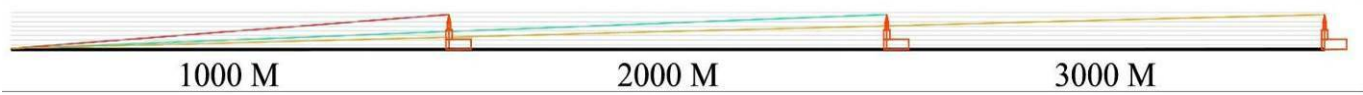
Klaipėdos miesto istorinės dalies vertybės teritorijos ir vizualinės apsaugos pozonio aukštis reglamentuojamas siekiant išsaugoti Klaipėdos miesto istorinės dalies ir senamiesčio apžvalgą, jos tipų įvairovę, miesto istorinės dalies teritorijos vientisumą ir miestovaizdžio (kraštovaizdžio) charakterį.

Maksimalus užstatymo aukštis miesto istorinės dalies **vertybės** teritorijoje reglamentuojamas atsižvelgiant į tame kvartale vyraujančių užstatymo aukštį (kuris priklauso nuo tai vietai būdingo užstatymo tipo) bei vadovaujantis n. k. p. VT akto medžiaga (kurioje nurodomas būdingas užstatymo aukštis skirtingiems miesto istorinės dalies kvartalams (žr. priedą Nr. 3.2)).

Maksimalus užstatymo aukštis miesto istorinės dalies **apsaugos zonos** teritorijoje reglamentuojamas taip pat atsižvelgiant į toje teritorijoje vyraujančių užstatymo aukštį (kuris priklauso nuo tai vietai būdingo užstatymo tipo).

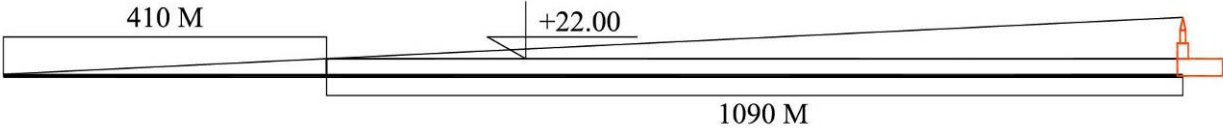
Kaip teigiama Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialiajame plane, „apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonis apima teritorijas, reikšmingas urbanistinio komplekso apžvalgai, formuojančias charakteringas panoramas. Šių teritorijų tolimesnė plėtra gali neigiamai įtakoti istoriškai susiklosčiusio kraštovaizdžio (miestovaizdžio) charakterį, o tuo pačiu sumenkinti Senamiesčio [ir miesto istorinės dalies] vertę“¹³.

Reglamentuojant miesto istorinės dalies apsaugos zonos užstatymo aukštį svarbu įvertinti numatomos atstatyti dominantės – Šv. Jono bažnyčios būsimą vaidmenį miestovaizdyje. 13 paveiksle vaizduojama užstatymo aukščio suvokimo kaitos schema, kurioje parodyta, kaip didėjant atstumui tarp stebimo objekto ir stebėjimo taško, vertikalės (šiuo atveju Šv. Jono bažnyčios) aukštis vizualiai mažėja. Užstatymo aukščio ir atstumo iki dominantės santykis turi būti vertinami formuojant naują užstatymą (remtasi Regensburgo miesto silueto studija¹⁴).

13 pav. 75 m aukščio pastato apžvalgos iš pėsčiojo regos aukščio kitimas didėjant atstumui iki apžvelgiamo objekto.

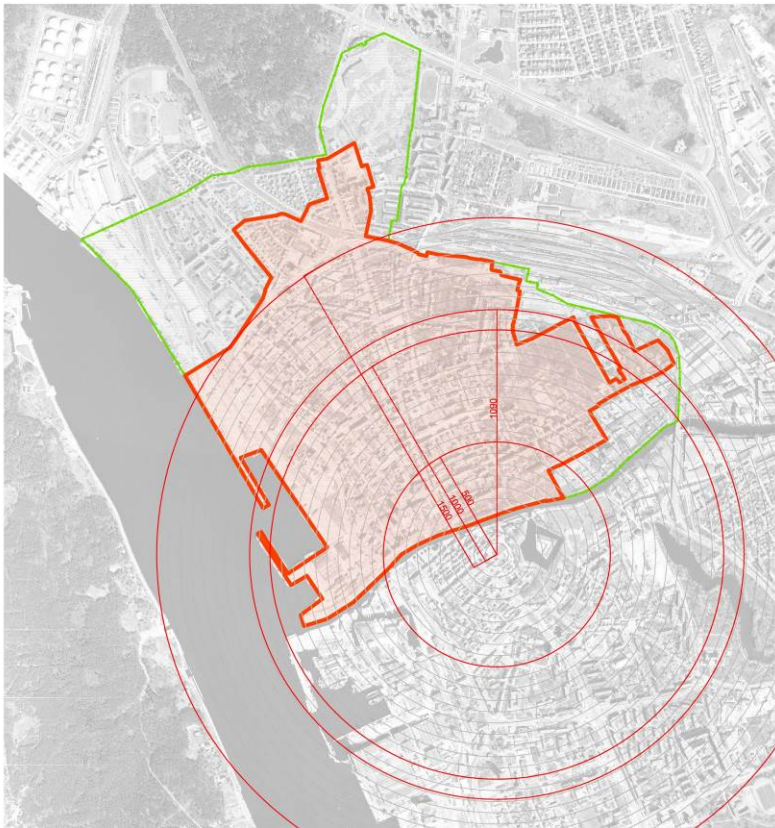
14 paveiksle pavaizduotas Šv. Jono bažnyčios matomumas 1090 m atstumu, jei foninis užstatymo aukštis lygus 22 m (apytikslis Senamiesčio užstatymo foninis aukštis).

14 pav. Šv. Jono bažnyčios apžvalga iš žmogaus žiūrėjimo aukščio 1500 m atstumu, kai užstatymo foninis aukštis – 22 m.

¹³I. Staniūnienė. Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialusis planas. Vilnius: VĮ „Lietuvos paminklai“, 2011, 10 psl.
¹⁴City of Regensburg, Administrative Department for Planning and Construction, Trojan Trojan + Partner Architects & City Planners BDA DWB. City Silhouette – Characteristic buildings and Structures in Regensburg. [interaktyvus], [žiūrėta 2015-05-25], https://www.regensburg.de/sixcms/media.php/121/city_silhouette_english.pdf.

15 paveiksle pasirinkus Šv. Jono bažnyčią (dominantės vieta) kaip centrinį tašką koncentrinį apskritimų pagalba vaizduojami atstumai iki Šv. Jono bažnyčios vietos iš skirtingų miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos teritorijų.

15 pav. Atstumai iki Šv. Jono bažnyčios vietos iš skirtingų miesto istorinės dalies ir jos apsaugos zonos teritorijų.

Kaip minėta, užstatymo aukščio reglamentavimui svarbūs miesto istorinės dalies apžvalgos tipai, kurie aprašyti ir iliustruoti tekstinės dalies II skyriaus 4 punkte. Kiekvienas tipas turi specifinius saugotinus bruožus, kurie apibūdinti žemiau.

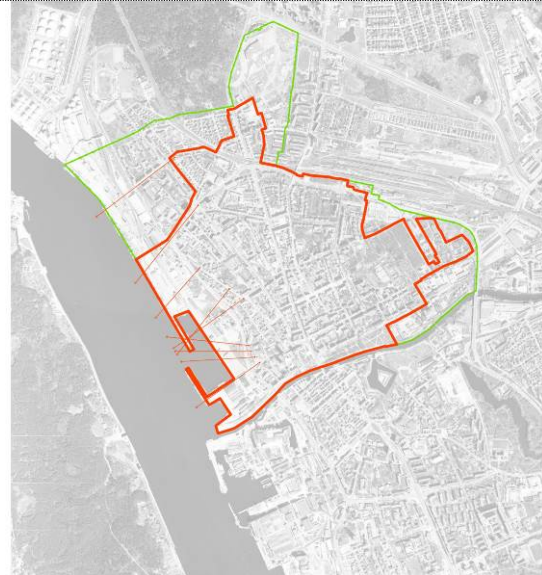
Miesto istorinės dalies silueto apžvalga (apžvalga iš pėsčiojo apžvalgos (žiūrėjimo) taško): • iš Smiltynės; • iš Danės krantinės. Saugomas foninio užstatymo aukščio siluetas.	
--	--

Miesto istorinės dalies panoramų apžvalga (apžvalga iš stacionarių ar periodinio pobūdžio statinių ir objektų): • iš laivų, kruizinių laivų terminale; • iš Mokyklos g.; • iš aukštybinių pastatų Naujamiestyje; • iš naujojo pėsčiųjų tilto per geležinkelį. Saugomas panoramose atsiveriantis miestovaizdis.	
Miesto istorinės dalies apžvalga iš išorės (iš įvažiavimo traktų (perspektyvos)) (apžvalga iš pėsčiojo apžvalgos (žiūrėjimo) taško): • iš Naujojo Uosto g. (prie Pilies (buv. Karlo) tilto) g.; • iš H. Manto g. (prie Biržos tilto); • iš Liepų g.; • iš H. Manto g.; • iš Sportininkų g.; • iš Viršutinės g.; • ir kt. Saugomas/formuojamas foninio užstatymo aukščio suvokimas miesto istorinės dalies prieigose.	
Miesto istorinės dalies apžvalga iš vidaus (iš aikščių (perspektyvos)) • iš Lietuvininkų a.; • iš Geležinkelio stoties a.; • iš Atgimimo a.; • ir kt. Saugomas foninio užstatymo aukščio suvokimas iš miesto istorinės dalies teritorijų.	

Smiltynės apžvalga iš vidaus (iš vidinių gatvių (perspektyvos))

- iš Naujojo Sodo g.;
- iš Gegužės g.;
- iš Plytų g.;
- iš J. Janonio g.;
- ir kt.

Saugomi vizualiniai ryšiai su Smiltyne.

Užstatymo aukštis formuojamas pagal šiuos principus:

1. Saugoti foninį miesto istorinės dalies aukštį:

(esamoms ir numatomoms teritorijos dominantėms):

- esamoms ir galimai atkursimoms senamiesčio ir miesto istorinės dalies dominantėms (pagal n. k. p. VT aktą);
- numatomi atkurti senamiesčio dominantei – Šv. Jono bažnyčiai (vieta 2013-12-10 Kultūros paveldo departamento pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akte Nr. KPD-RM-2050 žymima kaip vietovei reikšmingo buvusio užstatymo vieta, o Klaipėdos senamiesčio tvarkymo plane jos teritorija reglamentuojama kaip teritorija, kur galimas urbanistinės struktūros atkūrimas); Šv. Jono bažnyčios atstatymas yra prasmingas, jei išsaugomas erdvinis senamiesčio ir miesto istorinės dalies teritorijos charakteris, t. y., išlaikomas foninis aukštis bažnyčiai.

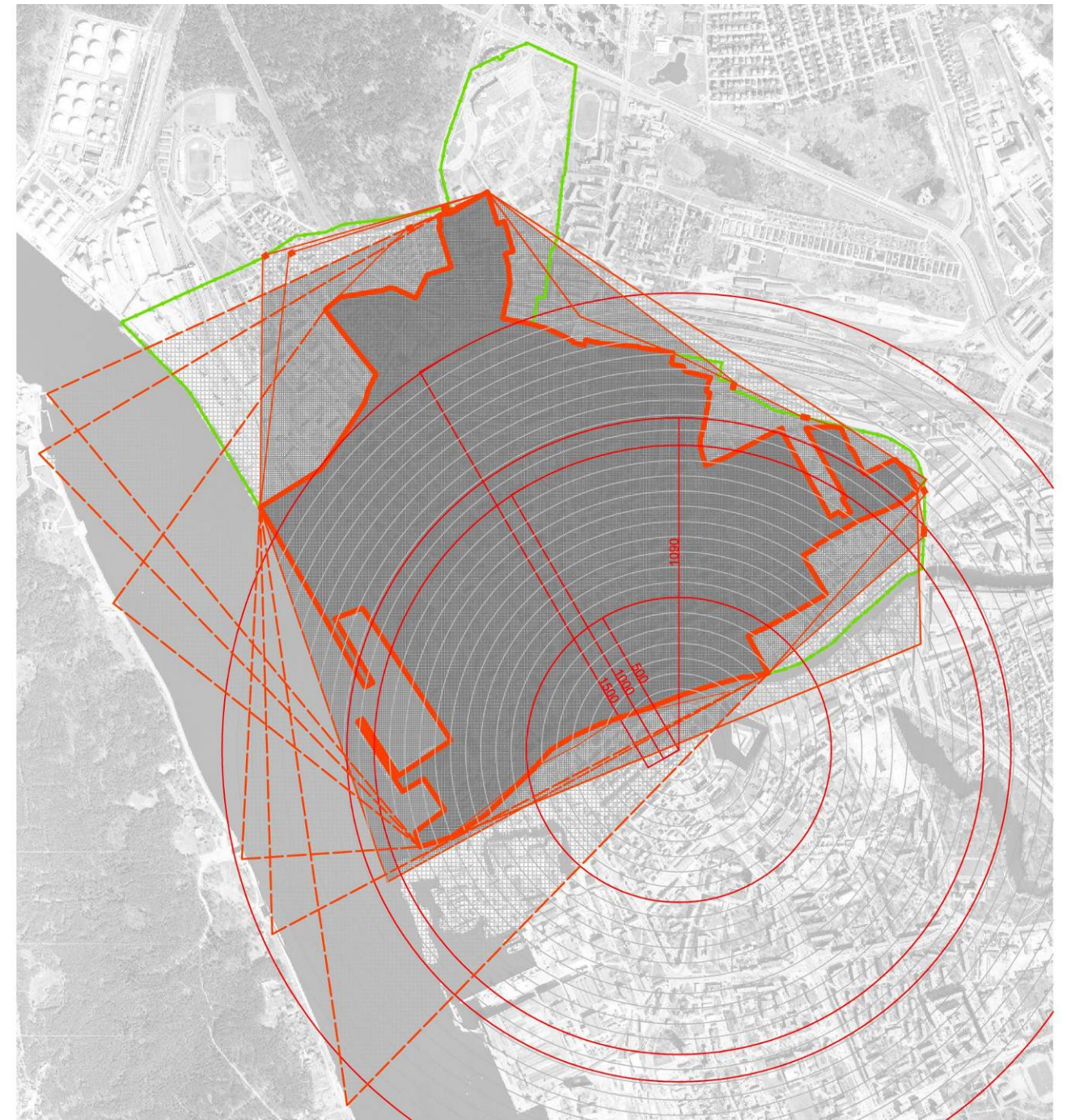
2. Saugoti miesto istorinės dalies apžvalgos tipų įvairovę (žr. 8 pav.):

- miesto istorinės dalies silueto apžvalgą;
- miesto istorinės dalies panoramų apžvalgą;
- miesto istorinės dalies apžvalgą iš išorės (iš įvažiavimo traktų (perspektyvos));
- miesto istorinės dalies apžvalgą iš vidaus (iš vidinių aikščių (perspektyvos));
- Smiltynės apžvalga iš vidaus (iš vidinių gatvių (perspektyvos)).

15 paveiksle pavaizduota teritorijos svarba skirtingų tipų apžvalgai, kur tamsiausios spalvos štrichas – daugiausia apžvalgai įtakos turinti teritorija, šviesiausios – mažiausiai apžvalgai įtakos turinti teritorija.

3. Apsaugos zonos teritorijoje nestatyti naujų vertikalių taškinių objektų. Priimtinas aukštybinių pastatų išdėstymo vartų į senamiestį formavimas (pagal Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schemą – specialųjį planą, patvirtintą 2007-06-28 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-201), tačiau naujus kompleksus siūloma žymėti ne išsiskiriančiu aukštingumu, bet erdvinės struktūros kompleksiskumu teritorijoje. Jų aukščio pabrėžimas galimas, bet neturi būti didesnis nei konkrečiai teritorijai leistinas maksimalus aukštis įvaizdžio mazgo formavimui. Įvaizdžio mazgo užstatymo projektavimui turi būti rengiamas urbanistinis – architektūrinis konkursas, kurio pasiūlymai vertinami specialistų ir visuomenės. Aukštesnius pastatus rekomenduojama grupuoti vizualinės apsaugos pozonio pakraščiuose (labiausiai nuo senamiesčio ir miesto istorinės dalies vertybių teritorijų nutolusiose vietose).

Nenurodytais atvejais, naujų statinių statymas ar esamų statinių rekonstravimas gali būti leidžiamas, remiantis teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimu.

15 pav. Skirtingų miesto istorinės dalies apžvalgos tipų vizualinių ryšių suvestinė schema.

4. TERITORINĖ APSAUGOS PRIEMONĖS

4.1. STRUKTŪRA

Teritorinės apsaugos priemonės – Dokumentų sprendiniais planuojamai teritorijai nustatyti paveldosaugos reikalavimai, reglamentuojantys žemės darbus, statinių ar įrenginių statybą, statinių aukštį, tūrį, užstatymo tankį ir intensyvumą, išorės apdailos medžiagas, apželdinimą, želdinių aukštį, tankį, rūšį, transporto srautus, jų intensyvumą ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatytus kitus veiksnus (pagal specialiojo TPD rengimo taisykles).

Teritorinės apsaugos priemonės nustatomos Klaipėdos miesto istorinės dalies vertybės teritorijos kvartaluose esantiems nekilnojamojo turto registre įregistruotiems žemės sklypams ir valstybinės žemės plotams kvartalų teritorijose. Kvartalų riba brėžiama nekilnojamojo turto registre įregistruotų žemės sklypų, jų nesant – užstatymo linijų, inžinerinių komunikacijų koridorių arba natūralių barjerų (žemės reljefo formų, želdinių, antropogeninių komponentų ir kt.) ribomis (*pagal TPI) naują redakciją nuo 2014-01-01*); kvartalų numeracija – pagal n. k. p. VT aktą.

Teritorinės apsaugos priemonės įvardijamos reglamento detalizacijos lentelėse ir brėžiniuose (žr. SP-28(2008)-TvP.3): juose išskiriami miesto istorinės dalies teritorijos kvartalai ir pateikiami reglamentai tuose kvartaluose esančioms reglamentuojamoms teritorijoms – nekilnojamojo turto registre įregistruotiems žemės sklypams ir valstybinės žemės plotams kvartalų teritorijose. Lentelėse aprašomas: 1) kvartalo Nr. (pagal n. k. p. VT aktą) (kvartalo bei kvartalo dalių numeriai); 2) režimas (pagal tvarkymo plano koncepciją (K.4)); 3) plotas (kv. m.); 4) reglamentuojamos teritorijos Nr.; 5) reglamentuojamos teritorijos dydis (kv. m); 6) kultūros paveldo objektai (unikalus kodas) (platesnę informaciją apie Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonoje esančius kultūros paveldo objektus žr. priede Nr. 3.2); 7) statinių aukštis (m) (žymėjimų reikšmės žr. SP-28(2008)-TvP.3-02); 8) leistinas užstatymo tankis (%) (žymėjimų reikšmės žr. SP-28(2008)-TvP.3-02); 9) leistinas užstatymo intensyvumas (žymėjimų reikšmės žr. SP-28(2008)-TvP.3-02); 10) paveldosaugos reikalavimai (reikalavimus žr. skyriuje Paveldosaugos ir kiti reikalavimai (tekstinės dalies III skyriaus 4.2 punktas)); kultūros paveldo objektams **a**, vertingų savybių požymių turintiems objektams **a***, urbanistinės struktūros statiniams **b**; 11) kiti reikalavimai (reikalavimus žr. skyriuje Paveldosaugos ir kiti reikalavimai (tekstinės dalies III skyriaus 4.2 punktas)): kitiems objektams **b***, teritorijos tvarkymui **c**, esamas ir reglamentuojamas užstatymo tipas (morfotipas); 12) kiti teritorijų planavimo dokumentai (jų numeris ir patvirtinimo data) (sąrašą ir išsidėstymą teritorijoje žr. SP-28(2008)-A-3).

4.2 PAVELDOSAUGOS IR KITI REIKALAVIMAI

Paveldosaugos reikalavimai taikomi kultūros paveldo objektams **a** (*a1 – teritorijoje yra kultūros paminklų ir valstybės saugomų objektų; a2 – teritorijoje yra registrinių objektų*), vertingųjų savybių požymių turintiems objektams **a*** (*a3 – teritorijoje yra vertingųjų savybių požymių turinčių objektų*) ir urbanistinės struktūros statiniams **b** (*b1 – Teritorijoje yra urbanistinės struktūros statinių*).

Kiti reikalavimai taikomi kitiems objektams **b*** (*b2 – teritorijoje yra kitų statinių*), teritorijos tvarkymui **c** (*teritorijos tvarkymo reglamentai siejami su tvarkymo plano koncepcijoje (K.4) nustatytais režimais*).

Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir apsaugos zonos tvarkomi ir veikia juose plėtojama pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatomus kultūros paveldo objektų tipiniuose apsaugos reglamentuose, tvirtinamuose Vyriausybės, ir individualiuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose kultūros ministro nustatyta tvarka (*pagal NKPAI*).

Žemiau esančioje lentelėje pateikti paveldosaugos ir kiti reikalavimai kultūros paveldo objektų, vertingųjų savybių požymių turinčių objektų, urbanistinės struktūros statinių ir kitų objektų grupėms bei skirtingų autentiškos paskirties ir tausoamo naudojimo saugojimo režimų teritorijų tvarkymui.

URBANISTINĖS STRUKTŪROS ELEMENTAI	KODAS	PAVELDOSAUGOS IR KITI REIKALAVIMAI
Kultūros paveldo objektai / Kultūros paminklai ir valstybės saugomi objektai	a1	Leistini tvarkomieji paveldosaugos darbai: • taikomieji ir ardomieji tyrimai • remontas • avarijos grėsmės pašalinimas • konservavimas • restauravimas • šių darbų planavimas ir projektavimas Tvarkybos darbai vykdomi pagal kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentuose nustatytus reikalavimus, nepažeidžiant vertingųjų savybių, nustatytų n. k. p. VT akte. Vertingųjų savybių sąrašas gali būti tikslinamas. Leistini tvarkomieji statybos darbai: • tyrimai • remontas (paprastasis ir kapitalinis) • kultūros paveldo objektų (patalpos, patalpų) paskirties keitimas ir pritaikymas
Kultūros paveldo objektai / Registriniai objektai	a2	Leistini tvarkomieji paveldosaugos darbai: • taikomieji ir ardomieji tyrimai • remontas • avarijos grėsmės pašalinimas • konservavimas • restauravimas • šių darbų planavimas ir projektavimas Tvarkybos darbai vykdomi pagal kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentuose nustatytus reikalavimus, nepažeidžiant vertingųjų savybių, nustatytų n. k. p. VT akte. Vertingųjų savybių sąrašas gali būti tikslinamas. Leistini tvarkomieji statybos darbai: • tyrimai • remontas (paprastasis ir kapitalinis) • rekonstravimas – statinių aukščio bei tūrio keitimas pagal tyrimų duomenis • kultūros paveldo objektų (patalpos, patalpų) paskirties keitimas ir pritaikymas
Vertingųjų savybių požymių turintys objektai	a3	Prieš atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus, būtina nustatyti kultūros paveldo objektų vertingasias savybes, jų reikšmingumą, apibrėžti teritorijos ribas. Tuo atveju, kai n. k. p. VT aktu pritariama objekto įrašymui į Kultūros vertybių registrą, visi tvarkybos darbai vykdomi nepažeidžiant nustatytų vertingųjų savybių. Pastaba: • objektai, po vertinimo procedūrų (esant n. k. p. VT aktui) registruojami Kultūros vertybių registre kaip kultūros paveldo objektai su nustatytomis vertingomis savybėmis, tvarkomi kaip a2 ir a1; • objektai po vertinimo procedūrų (esant n. k. p. VT aktui) registruojami Kultūros vertybių registre kaip vietovės vertingosios savybės, tvarkomos kaip urbanistinės struktūros statiniai b1; • objektai, neįregistruojami Kultūros vertybių registre, tvarkomi kaip kiti statiniai b2. Leistini tvarkomieji paveldosaugos darbai: • taikomieji ir ardomieji tyrimai • remontas • avarijos grėsmės pašalinimas • konservavimas • restauravimas • šių darbų planavimas ir projektavimas.

		Leistini tvarkomieji statybos darbai: - tyrimai ▪ remontas (paprastasis ir kapitalinis) ▪ rekonstravimas – statinių aukščio bei tūrio keitimas pagal tyrimų duomenis ▪ objektų (patalpos, patalpų) paskirties keitimas ir pritaikymas Apdailos medžiagos parenkamos pagal nustatytas vertingąsias savybes ir istorinius analogus.
Urbanistinės struktūros statiniai	b1	Leistini tvarkomieji statybos darbai: ▪ tyrimai ▪ remontas (paprastasis ir kapitalinis) ▪ rekonstravimas, pagrįstas tyrimų – urbanistinių, istorinių – ikonografinių, vizualinių, tikrinant statinio poveikį aplinkai, miesto istorinės dalies vertingosioms savybėms, jų apžvalgai bei gretimybėms – duomenimis Apdailos medžiagos derinamos prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos.
Kiti statiniai	b2	Leidžiami tvarkomieji statybos darbai: ▪ griovimas ▪ remontas (paprastasis ir kapitalinis) ▪ rekonstravimas pagal rekomenduojamą užstatymo tipą ir atitinkamus parametrus Apdailos medžiagos derinamos prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos.

Teritorija	c/a.1	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – pavienių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą, kuri pažymima atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ teritorija (sklypas) naudojama pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją išryškinant kitu būdu ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, artimomis autentiškoms dangoms, išsaugant istorines dangas ▪ apželdinimo struktūra atkuriama remiantis tyrimų duomenimis
	c/a.2	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą, kuri pažymima arba atkuriamą atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ teritorija (sklypas) naudojama pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją išryškinant kitu būdu ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, artimomis autentiškoms dangoms, išsaugant istorines dangas ▪ apželdinimo struktūra atkuriamą remiantis tyrimų duomenimis
	c/t.1.1	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – (susiformavusių iki 1940 m.) viešųjų (neužstatytų) erdvių teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę struktūrą, išlaikant neužstatytas erdves ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, artimomis autentiškoms dangoms ▪ apželdinimo struktūra atkuriamą remiantis tyrimų duomenimis; šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai ▪ remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusių (istorinių) kapinių vietos ▪ teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, lengvos konstrukcijos lauko baldų iš tradicinių medžiagų naudojimas

	c/t.1.2	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – (susiformavusių po 1940 m.) viešųjų (neužstatytų) erdvių teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma išlaikant ir išryškinant planinės – erdvinės struktūros charakterį, saugant neužstatytas erdves, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos ▪ želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai ▪ remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai ▪ teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, funkcinės įrangos, skirtos šventiniams renginiams, rekreacijai įrengimas
	c/t.1.3	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – viešųjų (neužstatytų) erdvių teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, išlaikant ir išryškinant esamą arba atkuriant istorinį (buv. uosto krantinės Danės dešiniajame krante (iki Šiaurės rago)) planinės – erdvinės struktūros charakterį, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms ▪ želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriamą remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai ▪ neatkuriant istorinės planinės – erdvinės struktūros, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo vietos ▪ teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, funkcinės įrangos, skirtos šventiniams renginiams, rekreacijai įrengimas
	c/t.1.4	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – (susiformavusių iki 1940 m.) viešųjų (neužstatytų) erdvių teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugomas istorinis planinės – erdvinės struktūros charakteris išlaikant neužstatytas erdves ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ leidžiama esamo pastato rekonstrukcija ▪ saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, artimomis autentiškoms dangoms ▪ apželdinimo struktūra atkuriamą remiantis tyrimų duomenimis; šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai ▪ teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, lengvos konstrukcijos lauko baldų iš tradicinių medžiagų naudojimas
	c/t.2.1	<i>Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas:</i> ▪ teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę pastatų komplekso struktūrą, išlaikant visus autentiškumo požymius, atkuriant buvusių urbanistinę struktūrą ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus ▪ teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms ▪ želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriamą remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai

		želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo, funkinių ryšių vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai - teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, funkcinės įrangos, skirtos šventiniams renginiams, rekreacijai įrengimas
	c/t.2.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – kompleksinių kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų su viešosiomis erdvėmis teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę pastatų komplekso struktūrą, išlaikant visus autentiškumo požymius, pažymint arba atkuriant buvusią komplekso patatų ir parko struktūrą ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriami remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis atkuriamos arba pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo, funkinių ryšių vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai - teritorija pritaikoma lankymui: galimas inžinerinių požeminių tinklų (laistymui, apšvietimui) tiesimas, funkcinės įrangos, skirtos šventiniams renginiams, rekreacijai įrengimas
	c/t.3.1	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – perimetrinio užstatymo tipo teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą, išlaikant visus autentiškumo požymius, formuojant (atkuriant arba pažymint) buvusią urbanistinę struktūrą (po II pasaulinio karo išgriauto užstatymo vietas), atstatant fizines – technines savybes ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms, saugomi vertingi grindiniai - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriami remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai - atkuriamos sunykusios funkcinės jungtys istorinių gatvių trasose
	c/t.3.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – perimetrinio užstatymo tipo – sudurtinių (blokuotų) namų užstatymo teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, išsaugant būdingą (miesto – sodo) planinę – erdvinę struktūrą, atstatant dalinai prarastas fizines – technines savybes ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms - remiantis tyrimų duomenimis atkuriami miesto – sodo apželdinimo struktūra, želdinių priešais namus plotai, dekoratyvinės tvorelės (šių elementų atkūrimas sprendžiamas viso kvartalo kontekste), šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai
	c/t.3.3	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – perimetrinio užstatymo tipo – pakitusių urbanistinių

Klaipėdos miesto istorinė dalis, vad. Naujamiesčiu (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16)
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas. Sprendiniai
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

		<i>struktūrų teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas:</i> - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę miesto istorinės dalies struktūrą, išlaikant visus autentiškumo požymius, formuojant (atkuriant arba pažymint) buvusią urbanistinę struktūrą (po II pasaulinio karo išgriauto užstatymo vietas), atstatant fizines – technines savybes ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus arba formuojant naują miesto centro užstatymą - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant erdvinės struktūros savitumą - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai - atkuriamos sunykusios funkcinės jungtys istorinių gatvių trasose
	c/t.3.4	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – perimetrinio užstatymo tipo – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijų kultūrinės vertės ir vientisumo atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, išsaugant būdingą planinę – erdvinę struktūrą, atkuriant sunaikintos (Vitės priemiesčio) urbanistinės struktūros uosto prieigose pagrindines urbanistines charakteristikas ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai - atkuriamos sunykusios funkcinės jungtys istorinių gatvių trasose
	c/t.4.1	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – miesto vilų – perimetrinio užstatymo tipo teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, saugant istorinę planinę – erdvinę miesto vilų užstatymo su priklausomaisiais želdynais vidinėje sklypo dalyje struktūrą, atstatant dalinai prarastas fizines – technines savybes ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritoriją (sklypą) rekomenduojama naudoti pagal pirminę istorinę paskirtį arba ją išryškinant kitu būdu - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms, saugomi vertingi grindiniai - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriami remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai
	c/t.4.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – sodybinio – perimetrinio užstatymo tipo teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, laikantis užstatymo tipui būdingų parametrų formuojant naują užstatymą ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos arba artimomis autentiškoms dangoms, saugomi vertingi grindiniai - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą arba apželdinimo struktūra atkuriami remiantis tyrimų duomenimis, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai
	c/t.5.1	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – kompleksinių pramonės, infrastruktūros kultūros paveldo ir vertingųjų savybių požymių turinčių objektų teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, formuojant naują (pagalbinių pastatų) užstatymą ir tvarkant erdves, išlaikant pagrindines tūrinės – erdvinės charakteristikas ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir

		tvarkomuosius statybos darbus - saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai
	c/t.5.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – infrastruktūros teritorijų tvarkymas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - teritorijoje (sklype) leidžiama su infrastruktūra susijusių statinių statyba
	c/t.6.1	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijų – Atgimimo aikštės kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, leidžiama naujo pastato statyba, atkuriant tūrinius ir erdvinius užstatymo parametrus bei įvaizdį, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - saugomi išlikę istoriniai statinių fragmentai, teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo, funkinių ryšių vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai
	c/t.6.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijų – „Mėmelio miesto“ kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma formuojant naują užstatymą, išsaugant vertingųjų savybių požymių turinčius objektus ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - formuojant naują užstatymą, rekomenduojama skaidyti tūrius (siekiant priartinti teritorijos mastelį prie šalia esančios istorinės urbanistinės struktūros) - saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi ir formuojami išryškinant formuojamos erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymimos buvusio (istorinio) užstatymo, funkcinio zonavimo, funkinių ryšių vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai
	c/t.6.3	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – fragmentiškai/menkai išlikusių perimetrinio užstatymo struktūrų teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma formuojant naują užstatymą, atkuriant pagrindines urbanistines charakteristikas (tankaus užstatymo, mažo aukštingumo istorinio mastelio erdvinę struktūrą su svarbiomis istorinėmis jungtimis), išsaugant vertingųjų savybių požymių turinčius objektus, išlaikant istorinės miesto dalies (uosto prieigų) vizualinius ryšius su Kuršių mariomis ir Smilte ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai
	c/t.6.4	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – pakitusių urbanistinių struktūrų teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas:

Klaipėdos miesto istorinė dalis, vad. Naujamiesčiu (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16)
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas. Sprendiniai
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

		- teritorija (sklypas) tvarkoma atkuriant buvusią planinę – erdvinę struktūrą, formuojant naują užstatymą, įrengiant ir tvarkant želdynus ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - formuojant naują užstatymą, rekomenduojama skaidyti tūrius (siekiant priartinti teritorijos mastelį prie šalia esančios istorinės urbanistinės struktūros) - saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai
	c/t.6.5	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – pakitusių urbanistinių struktūrų – Uosto marių pakrantėje – teritorijų kultūrinės vertės atskleidimas ir išryškinimas: - teritorija (sklypas) tvarkoma formuojant buvusį arba naują užstatymą, išlaikant istorinės miesto dalies (uosto prieigų) vizualinius ryšius su Kuršių mariomis ir Smilte ir atliekant tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus - saugomas išlikęs vertingųjų savybių požymių turintis objektas, kiti istoriniai statiniai ar jų fragmentai - formuojant naują užstatymą, rekomenduojama skaidyti tūrius (siekiant priartinti teritorijos mastelį prie šalia esančios istorinės urbanistinės struktūros) - saugomi išlikę istoriniai teritorijos įrangos elementai - teritorija (sklypas) grindžiama/apželdinama dangomis, derinamomis prie susiklosčiusios teritorijos stilistikos - želdynai tvarkomi, išryškinant susiformavusios erdvinės struktūros savitumą, šalinami menkaverčiai želdiniai ir medžiai - teritorijos aptvėrimas ažūrinis, su praregimais fragmentais, leisiančiais išlaikyti arba suformuoti vizualinius ryšius iš miesto istorinės dalies teritorijos į Kuršių marias ir Smiltynę - remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga, architektūrinėmis ir teritorijos tvarkymo priemonėmis pažymima Locų bokšto vieta, kito buvusio (istorinio) užstatymo vietos, Žvejonės upelio žiotys ir vagos pėdsakas (jei atlikus minėtus tyrimus, nustatoma, jog patenka į miesto istorinės dalies teritoriją), funkcinio zonavimo vietos ir kiti reikšmingi teritorijos įrangos elementai
Gatvės	c/g.1	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – istorinio kelio – H. Manto g. – susisiekimui skirtos erdvės plėtojimas: H. Manto gatvė tvarkoma pabrėžiant istorinio kelio charakterį, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos ir teritorijos tvarkymo darbus - saugoma gatvės erdvinė struktūra, išlaikant istorinius funkcinius ryšius - saugomas važiuojamosios dalies ir šaligatvio santykis, ryšys su užstatymo linija - gatvė grindžiama danga, artima autentiškai
	c/g.2	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – istorinio kelio – H. Manto g. ties Biržos tiltu – susisiekimui skirtos erdvės pakitusios dalies – gatvės atkarpos tarp Biržos tilto ir Liepų gatvės – plėtojimas, pažymint istorinę trasą: H. Manto gatvės pakitusi dalis tvarkoma pabrėžiant istorinio kelio charakterį, esant galimybei pažymint istorinę trasą (nepažeidžiant saugumo reikalavimų), pagal šiuolaikinius reikalavimus, nedidinant jos parametų, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos ir teritorijos tvarkymo darbus - galimas šiuolaikinių medžiagų dangoms panaudojimas
	c/g.3	Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – istorinio bulvaro – Liepų g. – reprezentacijai skirtos erdvės plėtojimas: - Liepų gatvė tvarkoma išlaikant bulvaro tipo gatvės charakterį, remiantis archeologine, istorine ir ikonografine medžiaga atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos ir teritorijos tvarkymo darbus - saugoma gatvės erdvinė struktūra, išlaikant istorinius funkcinius ryšius - saugomas važiuojamosios dalies ir šaligatvio santykis, ryšys su užstatymo linija - saugomi vertingi grindiniai, gatvė grindžiama danga, artima autentiškai

		saugomi vertingi želdiniai, atkuriami sunykę fragmentai, remiantis tyrimų duomenimis
c/g.4		Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – istoriškai susiformavusio (iki 1944 m.) gatvių tinklo restauravimas ir tvarkymas: - gatvės tvarkomos remiantis archeologine, istorine ir ikonografinė medžiaga atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, tvarkomuosius statybos ir teritorijos tvarkymo darbus - saugoma gatvių erdvinė struktūra, išlaikant istorinius funkcinius ryšius - saugomas važiuojamosios dalies ir šaligatvio santykis, ryšys su užstatymo linija - saugomas gatvės charakteris: želdinių, mažosios architektūros išdėstymo ir kt. elementų pobūdis - gatvės grindžiamos danga, artima autentiškai - saugomi vertingi želdiniai, atkuriami sunykę fragmentai, remiantis tyrimų duomenimis
c/g.5		Prioritetinė tvarkybos darbų kryptis – vėliau susiformavusio (po 1944 m.) gatvių tinklo tvarkymas ir pritaikymas: - gatvės tvarkomos pagal šiuolaikinius reikalavimus, nedidinant jų parametru - galimas šiuolaikinių medžiagų dangoms panaudojimas

Tvarkomieji paveldosaugos ir tvarkomieji statybos darbai atliekami vadovaujantis išsamių kompleksinių (istorinių, architektūrinių, konstrukcinių, polichrominių, archeologinių ir kt.) tyrimų medžiaga.

4.3 ERDVINĖS STRUKTŪROS ELEMENTAI

Miesto istorinės dalies erdvinės struktūros pagrindiniai bruožai ir gatvių bei kitų erdvių tvarkymo reglamentai, esami ir rekomenduojami užstatymo tipai pateikti brėžinyje SP-28(2008)-TvP.3.

- Rekonstrukcijos miesto istorinės dalies teritorijoje neturi naikinti miesto istorinės dalies vertingųjų savybių.
- Sklypuose, kur pagal n. k. p. VT aktą yra susiformavęs užstatymo tipas, saugomas statinių išdėstymas sklype bei statinių užimamo ploto santykis su sklypo bendruoju plotu.
- Po II pasaulinio karo išgriautų užstatymo vietų, kurių užstatymo elementai nėra įvardinti kaip vertingosios vietovės savybės, kaita (konversija) sprendžiama visos miesto istorinės dalies ar atskiro kvartalo kontekste, remiantis tvarkymo plano nuostatomis.
- Vykdam užstatymo atkūrimą, atkuriamojo laikotarpio pasirinkimą būtina pagrįsti išsamia natūros ir tyrimų medžiaga.
- Saugomi istoriniai funkciniai ryšiai: neužstatyti įvažiavimų į kvartalų vidų ir paversti juos patalpomis; neuždaryti (nerakinti, neužtverti) istorinių takų ir praėjimų per privačias valdas; nestatyti mūrinių tvorų dabartinėms žemės valdoms atskirti, jei šios ribos yra naujadarai; atkuriamus įėjimus ir įvažiavimus įrengti istorinėse vietose.
- Statiniuose turi būtų formuojami elementai, veikiantys atkuriamos erdvės struktūrą (tūrio ir erdvės santykį) bei charakterį: istorinės valdos ribos, planas, vizualinės ir funkcinės jungtys (erdvių jungtys), tūriai, mastelis, ašys ir kt. Jei trūksta ikonografinių duomenų, atstatomi atkuriamos erdvės objektai derinami su dabartine erdvės struktūra. Tiksliai atkurti fasadų architektūros stilių siūloma tik tada, kai pastatas turėjo meninę ar istorinę vertę.
- Palėpės įrengti galima visais atvejais, nepažeidžiant pastato vertingųjų savybių.
- Įrengiant tokius pastato elementus, kaip erkerius, balkonus, portalus, prieangius, laiptus, kolonas, negalima peržengti istorinio užstatymo linijos. Kaip naujamiesčiui būdingi elementai jie turi būti derinami prie aplinkinio istorinio užstatymo dydžiu, išraiška, medžiagomis.
- Negalima įrengti platesnių nei šaligatvio plotis stogelių virš įėjimų gatvių fasaduose.
- Nemažinamas viešųjų erdvių plotas pertvarkant statinių ir želdinių įrangą.

- Įrengiant naujus aplinkos elementus (lauko šviestuvus, šiukšliadėžes, suolus ir kt.), rekomenduojama išlaikyti istorinei miesto daliai būdingą jų išdėstymo kompoziją, įrengimo vietą, aukštį, būdą, elementų tipą.
- Naujai įrengiamų teritorijos elementų formas rekomenduojama parinkti tokias, kad būtų suprantamas elemento įrengimo laikotarpis.
- Keičiant istorinių pastatų neautentiškus langus ir duris rekomenduojama išlaikyti būdingas miesto istorinei daliai istorines formas, medžiagiškumą, skaidymo tipą, rėmų ir staktų profilius, varstymo būdą, ir furnitūrą.
- Rengiant naujos statybos ir rekonstrukcijos projektus, išsaugoti istorinį urbanistinį audinį ir charakteringą erdvinę struktūrą, paryškinant paveldo objektų savybių savitumą, dominavimą naujos architektūros atžvilgiu. Naujos architektūros siluetas, tūriai, užstatymo linijos, kompozicija, masės, mastelis ir fasadų medžiagos turi būti suderintos su tradicinėmis, sudaryti pusiausvyrą su kontekstu, jam nepakenkiant, nesumažinant bendro naudojimo erdvių. Rengiant naujos statybos ir rekonstrukcijos projektus pateikti planuojamą užstatymą gatvių išklotinėse ar aksonometrinį vaizdą su supančia aplinka projektinių pasiūlymų ir projekto sudėtyje.

4.4 ŽEMĖS DARBAI

- Klaipėdos miesto istorinės dalies, vad. Naujamiesčiu, teritorijoje, kurios dalyje išsidėsto valstybės saugomas kompleksinis kultūros paveldo objektas, – Klaipėdos senjo miesto vieta su priemiesčiais (27077): 1) senjo miesto vieta (27078), 2) priemiesčiai (22079), – planuojamų žemės judinimo darbų vietoje reikalingi archeologiniai tyrimai pagal PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ nustatytus reikalavimus.
- Jeigu neaišku, ar žemės kasimo darbų vietoje yra išlikęs kultūrinis sluoksnis, arba neaiškus suardymų pobūdis bei dydis, būtina atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus; jeigu dokumentais įrodyta, kad konkrečioje vietoje kultūrinis sluoksnis iš esmės suardytas, žemės kasimo darbai atliekami vietą žvalgant archeologui.
 - Archeologiniai tyrimai privalomi, kai norima vykdyti žemės judinimo darbus (su kultūriniu sluoksniu susijusiems darbams priklauso bet kokia žmogaus veikla, kai ardomas žemės ar vandens telkinio dugno paviršius ar po juo esantys grunto sluoksniai (inžinerinių tinklų statyba, rūsių gilinimas ir pastatų pamatų sutvirtinimas, pamatų duobių kasimas ir kiti panašaus pobūdžio darbai) ir kai (pagal PTR „Archeologinio paveldo tvarkyba“):
 - mokslo tikslais reikia ištirti archeologinio ar povandeninio vertingųjų savybių pobūdžio objektus, surinkti informaciją apie jų vertingąsias savybes, istorinę raidą patvirtinančius faktus;
 - kai iš viso nėra ar trūksta papildomos informacijos apie archeologinį paveldą ar nekilnojamųjų kultūros vertybių archeologinio pobūdžio vertingąsias savybes, siekiama aptikti naujus archeologinio paveldo objektus;
 - reikia pagrįsti tvarkybos, statybos ar kraštotvarkos darbų projektus kultūros paveldo objektuose, šių objektų ir kultūros paveldo vietovių teritorijose;
 - tvarkybos ar statybos darbų metu po žeme aptinkamos arba gali būti aptiktos ar sužalotos archeologinio, architektūrinio, memorialinio ar kitokio pobūdžio vertingosios savybės;
 - kai atliekant tvarkybos ar statybos darbus aptinkamos naujos archeologinio pobūdžio vertingosios savybės
 - kitais teisės aktų numatytais atvejais.
 - Draudžiama atlikti archeologinius tyrimus, taip pat naudojantis metalo iešikliais arba bet kokia kita paieškos įranga ieškoti Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo (Žin., 1996, Nr. 14-352; 2008, Nr. 81-3183) 3 straipsnyje nurodytų kultūros objektų archeologinio paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose be KPD išduoto leidimo atlikti archeologinius tyrimus (pagal PTR „Archeologinio paveldo tvarkyba“).
 - Miesto istorinės dalies reljefas, juosiamas Kuršių marių, Danės yra savitas, jame:

- neleidžiama vykdyti stambių žemės kasimo darbų, nukasinėti šlaitų;
 - nerekomenduojama keisti gatvių, žemės valdų ir kitų nuolydžių, pakelti ar nuleisti žemės paviršiaus lygį (išskyrus erdvinės struktūros atstatymo ar archeologijos paveldo eksponavimo atvejus ir paviršiaus lygio žeminimą, būtiną istorinių statinių apsaugai).
5. Siekiant apsaugoti archeologinį paveldą rekomenduojamos specialiosios technologijos (*pagal PTR „Archeologinio paveldo tvarkyba“*):
 - žemės (paviršiaus, šlaitų, geologinės sandaros elementų) mechaninių pažeidimų šalinimas iki tyrimais nustatyto buvusio žemės paviršiaus lygio;
 - žemės paviršiaus natūralių nelygumų sutvarkymas iki tyrimais nustatyto buvusio žemės paviršiaus lygio;
 - trukdančių suvokti archeologinio paveldo objektą nevertingų statinių, įrenginių ar kitų tarpų nugriovimas – nevertingų statinių, įrenginių ar kitų tarpų liekanų pašalinimas, kelių ir takų išardymas, disonuojančių dangų (asfalto, betono) išardymas ir pakeitimas artimomis autentiškomis medžiagomis, pašalintų nevertingų statinių, įrenginių ar kitų tarpų vietų išlyginimas;
 - vandens telkinių gilinimas, krantų kontūrų koregavimas iki tyrimais nustatytų pirminių (autentiškų) dydžių bei formų;
 - teritorijos funkcinės įrangos ir dekoratyvinių elementų, turinčių minimalų poveikį reljefui (laiptų, suolų, šiukšlių dėžių, informuojančių ženklų ar stendų) įrengimas.
 6. Neleidžiamas naujų vandens telkinių įrengimas, išskyrus istorinių vandenų atkūrimo atvejus.
 7. Rekomenduojama, kai įmanoma, šviesos duobėse eksponuoti statinio pirminį žemės paviršiaus lygį.
 8. Aptiktų vertingų statinių bei įrenginių liekanas, jei tik įmanoma, rekomenduojama išsaugoti (konservuoti) ir eksponuoti savo kilmės vietose; jų iškėlimas, panaudojimas ir eksponavimas kitoje vietoje galimas pritarus Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybai.

4.5 IŠORĖS APDAILOS MEDŽIAGOS

1. Tvarkant miesto istorinės dalies užstatymą ir erdves, parenkamos kokybiškos ir patvarios išorės apdailos medžiagos.
2. Saugomi išlikę istoriniai grindiniai ar jų fragmentai gatvėse ir sklypų vidinėse erdvėse. Naujiems grindiniams rekomenduojama naudoti natūralaus akmens, klinkerio, betono trinkelės ar plyteles.
3. Krantinės tvarkymui rekomenduojama naudoti tradicines medžiagas – medį, akmenį, stiklą, metalą.
4. Asfalto danga miesto istorinės dalies teritorijoje nerekomenduojama ir ją siūloma palaipsniui šalinti, išskyrus intensyvaus eismo transporto gatvėse, suformuotose po 1944 m.
5. Istoriniams pastatams rekomenduojama naudoti autentiškas apdailos medžiagas. Naujiems (atkuriamiems ir naujadarams) pastatams rekomenduojamos išorės apdailos medžiagos, derančios miesto istorinės dalies aplinkoje: kalkinis ar jo regimasis savybes atitinkantis tinkas, apdailos plytų mūras, natūralus akmuo, medis, metalas.
6. Istorinių pastatų fasadus valyti ir dažyti rekomenduojama remiantis polichrominių ir restauracinių cheminių technologinių tyrimų išvadomis ir naudojant suderinamas (istorinių medžiagų nežalojančias) medžiagas.
7. Miesto istorinės dalies pastatus (jei jų autentiški paviršiai buvo skirti dažyti) rekomenduojama dažyti miesto istorinės dalies ir objekto aplinkos tradicinį koloritą bei paviršių faktūrą atitinkančiais dažais.
8. Remiantis tyrimų duomenimis, rekomenduojama atkurti istorinių pastatų faktūrinio tinko apdailą, būdingą Klaipėdai. Šio tinko šiuolaikinis pritaikymas taip pat skatinamas.
9. Tais atvejais, kai tvarkoma tik pastato dalis, būtina užtikrinti, kad fasado apdailos medžiagos ir dažymo spalva atitiktų viso fasado apdailą ir spalvą.
10. Išorinių sienų šiltinimas istoriniuose pastatuose (pastatytuose iki 1944 m.) galimas tik iš pastato vidaus, jei yra fasado dekoru skulptūrinių elementų, stilistinių detalių (sandriškai, frizai, karnizai, mentės ar piliastrai, autentiška plytų apdaila, fachverko elementai)“.

11. Atliekant kultūros paveldo statinių tvarkymo darbus, negalima keisti ir naikinti autentiškų fasadų, stogų, tvorų, tarpavarčių architektūros detalių, elementų (rustai, portalai, apvada, sandriškai, karnizai, piliastrai, stoglangiai, stogų dekoratyviniai elementai, kaminai ir kt.), polichrominio dekoru, istorinių tapytų ir raizytų įrašų, seno akmens ar metalo iškabų, įmūrytų į sienas ir pan., taip pat istorinių tinko sluoksnių.
12. Saugomi autentiški langai, vitrinos, durys, jų apdailos pobūdis ir spalva. Įrengiant naujus langus, vitrinas, duris, rekomenduojamas medis, šiuolaikinės architektūros pastatuose – galimas ir metalas. Keičiant neautentiškus istorinių pastatų elementus, būtina įrengti autentišką medžiagą atitinkančius langus, vitrinas ir duris.
13. Istorinių pastatų stogams dengti naudoti medžiagas pagal tyrimų duomenis ir teritorijos istorinį charakterį. Naujų pastatų stogo dangai naudoti keramikines čerpes, vario ar dažytą lakštinę skardą. Stogų dangą, neatitinkančią šių reikalavimų, keisti, atliekant stogo kapitalinio remonto ar rekonstravimo darbus, į neblizgių paviršių, degto molio čerpių spalvos dangas.
14. Stogo danga turi būti vienalytė, o stogo architektūros detalės suderintos tarpusavyje, su statinio architektūra ir atitinkamu vidaus erdvių charakteriu.

Rekomenduojama parengti Klaipėdos miesto istorinės dalies autentiškų išorės apdailos medžiagų (įskaitant tradicinį koloritą, faktūrą) studiją ir ja vadovaujantis projektuoti naujo užstatymo apdailą.

4.6 IŠORINĖ REKLAMA

Įrengti išorinę reklamą kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose leidžiama tik Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nustatytais atvejais gavus už kultūros paveldo objekto apsaugą atsakingos institucijos sutikimą (*pagal RĮ 12 str. 2p.*).

Išorinė reklama turi būti įrengiama vadovaujantis projektavimą, statybą, kultūros paveldo objektų ir kraštovaizdžio apsaugą, teritorijų planavimą ir valstybinės kalbos vartojimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, Išorinės reklamos įrengimo taisyklėmis, savivaldybės institucijos patvirtintais išorinės reklamos specialiaisiais planais ar bendraisiais teritorijų planavimo dokumentais ir (ar) juose nustatytais išorinės reklamos įrengimo reglamentais (*pagal RĮ 12 str. 4p.*); bei reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis:

Draudžiama įrengti reklamą:

<...>

- 4.2. ant monumentaliosios dailės kūrinių, koplytėlių, koplytstulpių, stogastulpių, monumentaliųjų kryžių, memorialinių statinių ir prie jų esančiose teritorijose, skirtose jų naudojimui;
- 4.3. ant kultūros paveldo objektų (statinių), paskelbtų saugomais ar kultūros paminklais, fasadų, stogų, architektūros detalių (stulpų, piliastų ir mentelių, karnizų bei frizų, balkonų, erkerių, portalų, langų apvadų, rustų, architektūros skaidymus imituojančio tinko ir pan.) arba reklama neturi uždengti pavienių detalių bei jų junginių, suardant fasado architektūros formą.
5. Įrengiant reklamą ant kultūros paveldo objektų (statinių) draudžiama:
 - 5.1. rašyti, piešti, tapyti, raizyti ar kitaip gadinti sienas, duris, langines, vartus;
 - 5.2. naudoti kultūros paveldo objektams nebūdingas medžiagas: plastmasę, aliuminio skardą, fluorescencinius dažus, neoną.
6. Reklama, įrengiama ant statinių, savo forma ir masteliu turi derėti prie jų architektūros. Jei fasade yra speciali reklamai skirta vieta, kitur ją kabinti draudžiama.
7. Reklama, įrengiama kultūros paveldo objektų teritorijose ar apsaugos zonose, turi savo tūriu neuždengti kultūros paveldo objektų ir savo forma derėti prie aplinkos.
8. Reklama, taip pat ir ta, kurios neregamentuoja Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas, savo formomis, medžiagomis, spalvomis, įrengimo būdais, technologijomis neturi žaloti, uždengti ar nustelbti kultūros paveldo objektų.

Išorinė reklama Klaipėdos miesto istorinėje dalyje ir jos apsaugos zonoje projektuojama vadovaujantis Klaipėdos miesto vizualinės informacijos ir išorinės reklamos specialiojo plano sprendiniais (patvirtintais 2005-06-28 Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-267), tačiau žemiau pateikiami papildomi rekomendacinio pobūdžio reikalavimai išorinei reklamai miesto istorinės dalies

vertybės teritorijoje. Jie suformuluoti remiantis 2015 m. Varšuvoje išleistu Lenkijos paminklų ir vietovių tarptautinės tarybos nacionalinio komiteto leidiniu „Standartai išorinės reklamos ir reklaminių ženklų vaizdavimui ant istorinių pastatų ir istorinėse vietovėse“¹⁵:

1. **Reklamų ant pastato skaičius.** Leistina tik viena išorinė reklama įmonei įsikūrusiai pastate.
2. **Turinio ir formos apribojimai.** Išorinės reklamos turinys turėtų būti apriojamas tuo, kas yra susiję su veikla vykdoma patalpose. Tai gali apimti įmonės arba organizacijos pavadinimą, adresą, informaciją apie paslaugų pobūdį, bet turėtų būti pateikiamas mažiausias įmanomas kiekis informacijos. Apipavidalinimas ir spalva turėtų būti papildantys pastato charakterį. [Visuomeninių renginių, rinkimų ir gatvėse vykstančių renginių reklaminiai plakatai kabinami tik ant reklaminių įrenginių].
3. **Dydžio apribojimai.** Visas vienos išorinės reklamos paviršiaus plotas (net jeigu sudarytas iš skirtingų dalių) negali viršyti 10% viso išorinio pastato paviršiaus. Išorinės reklamos ir ženklų dydis, ypač iškabų ir reklaminių ženklų, tvirtinamų konsolės konstrukcija, neturėtų viršyti 1 kv. m arba 0.5 kv. m atitinkamai. [Ant konsolių tvirtinama reklama neturi būti nutolusi toliau kaip 1 m nuo fasado bei negali viršyti šaligatvio pločio ir pagal gatvės techninius reikalavimus negali priartėti arčiau kaip 0,75 m iki gatvės važiuojamosios dalies bei trukdyti kelių eismo ženklų matomumui].
4. **Vieta ant pastato.** Išorinė reklama turėtų būti įkomponuota rūšio arba pirmo aukšto fasadų dalyje, žemiau karnizo linijos. Neturėtų būti tvirtinama prie balkonų, langų, frontonų, stogų elementų (išskyrus pastatus, kuriuose vykdoma tik vieno tipo veikla, pavyzdžiui, viešbučiai, bankai, kultūros centrai, meno galerijos ir t. t.). Draudžiama reklamą vaizduoti sienų viršuje (išskyrus laikinas reklamines juostas (neužimančias daugiau nei 20% fasado plokštumos)). [Nerekomenduojama komponuoti reklamos ant ugniasienių; galima tik proginę, su šventėmis ar renginiais susijusi dekoracija].
5. **Fasadų kompozicijos įvertinimas.** Išorinė reklama turi būti vaizduojama atsižvelgiant į pastato fasado kompoziciją. Dėmesys turi būti kreipiamas į horizontalias ir vertikalias ašis, dalijančias fasadą (pavyzdžiui, langų, durų, tokių architektūrinių elementų kaip piliastrų, karnizų, rustų vietą).
6. **Ašies vieningumas.** Jeigu ant vieno fasado yra keletas reklamų ar reklaminių ženklų, jie turėtų būti išdėstyti vienoje horizontalioje arba vertikalioje ašyje.
7. **Maketo standartas.** Jeigu talpinami daugiau nei trys reklaminiai ženklai, rekomenduojama juos išdėstyti neutraliose fasado kompozicijai vietose. Siūloma juos suvienodinti dydžiu, forma, medžiaga, spalvomis ir t. t. Tais atvejais, kai naudojamas didesnis ženklų skaičius, patariama juos išdėstyti viename bendrame rėme.
8. **Architektūrinių detalių uždengimas.** Išorinė reklama neturėtų uždengti tokių architektūrinių elementų kaip vitrinos, durys, langai ir t. t.
9. **Gatvės baldų ir architektūrinių elementų tausojimas.** Draudžiama išorinę reklamą tvirtinti prie lauko baldų ir architektūrinių elementų, pavyzdžiui, tvorų, stogų, stoginių, baliustradų, uždangų.
10. **Tinkamų atstumų išlaikymas.** Atstumas tarp išorinės reklamos krašto ir architektūrinio elemento, lango arba durų krašto neturėtų būti mažesnis nei 10 cm.

¹⁵Boguslaw Szmygin, Anna Fortuna-Marek. Standards in displaying outdoor advertisements and signs on historical buildings and at historical sites. Polish National Committee of International Council on Monuments and Sites, Varšuva, 2015.

11. **Kokybiškas dizainas ir nuosaiki konstrukcija.** Visa išorinė reklama turi būti patvarios konstrukcijos [naudojami kuo mažiau pastato elementus pažeidžiantys tvirtinimo elementai], kokybiško dizaino ir pagaminta iš kokybiškų medžiagų.
12. **Atsargus montavimas.** Visa išorinė reklama turi būti tvirtinama atsargiai. Visi tvirtinimo elementai turi būti uždengti.
13. **Medžiagų parinkimas.** Išorinė reklama neturėtų būti gaminama iš veidrodinio ir spalvoto stiklo, tekstilės arba vinilo (nebent laikinam naudojimui), [plastiko (nebent tik reklamos įrenginio dalys). Priimtina naudoti šiuolaikines netradicines medžiagas, taip kad nemenkintų pastato charakterio ir aplinkos. Skatinama naudoti tradicines ilgaamžes medžiagas, įgaunančias laiko ženklus (patiną): polichrominį dekorą, metalą, medį, keramiką, gipsą, stiklą, akmenį ir kt. bei kitas skaidrias neutralių spalvų šiuolaikines medžiagas].
14. **Spalvos ir apšvietimas.** Išorinės reklamos apšvietimas turėtų būti nuosaikus. Ryškios ir blizgios spalvos yra vengtinos, skirtingų spalvų skaičius vienoje reklamoje turėtų būti minimalus (neskaitant logotipų pateikimo). Rekomenduojamas blankus išorinės reklamos koloritas. Šviesą atspindintys ir fluorescentiniai ekranai draudžiami, kaip ir neonių reklaminių ženklų arba ženklų su vizualiniais efektais (blykstėmis, vaizdo pulsavimu), instaliacija. [Galimas lokalus išorės reklamos apšvietimas, derinamas prie pastato apšvietimo].
15. **Autentiškų bruožų tausojimas.** Rekomenduojama saugoti ir tvarkyti autentiškus vitrinų elementus, iškabas ir užrašus. Nujos reklamos, savo dizainu besisiejančios su autentiška tos vietos reklama (šiuolaikinėmis priemonėmis išreiškiant naują ir neklautojant autentiškų elementų), projektavimas yra skatintinas. [Jei pastato autentiškas tinkas nėra saugomas, galima įrengti polichrominį užrašą / dekorą arba sgrafitą, atitinkantį vaizdinę reklamą].
16. **Reklamos išdėstymas vartuose [„bromose“] ir pastatų vestibuliuose.** Draudžiama reklamą išdėstyti sumažinant vartų aukštį arba plotį; įrengti reklaminius ženklus vestibuliuose.

Rekomenduojama parengti Klaipėdos miesto istorinės dalies autentiškos reklamos bruožų studiją ir ja vadovaujantis projektuoti išorinę reklamą.

4.7 APŽELDINIMAS

Žemiau išvardyti želdiniai saugomi kaip Klaipėdos miesto istorinės dalies vertingosios savybės (pagal n. k. p. VT aktą):

- **aikščių želdiniai** (Lietuvininkų, K. Donelaičio);
- **skverų želdiniai** (Kuršių skveras (Kuršių a.), Ferdinando skveras (Ferdinando a.), skveras greta I. Kanto ir S. Daukanto gatvių, skveras Liepų g. šiaurėje besiribojantis su buv. miesto kapinėmis, rytuose – su Kapinių koplyčios kompleksu, geležinkelio stoties skveras Priestočio g. šiaurinėje pusėje, skveras tarp Vilties, Ramiosios ir Šaulių gatvių, sodas prie buv. Šaulių namų Šaulių g., sodo-parko vieta gyvenamųjų namų kvartalo Nr. 53 viduryje);
- **gatvių želdiniai** (H. Manto g., Liepų g., K. Donelaičio g., J. Karoso g., S. Šimkaus g., Puodžių g., S. Daukanto g., I. Kanto g., S. Nėries g., Šaulių g., Sodų g., Ramiosios g., J. Janonio g., Priestočio g., Beržų g., Kalvos g. rytinės atkarpos, Dariaus ir Girėno g. pietinės pusės, gatvių iš šiaurės vakarų ir pietryčių ribojančių Lietuvininkų a. perimetrinio apželdinimo lapuočiais medžiais pobūdis; Vilties g. perimetrinio apželdinimo dvigubomis lapuočių medžių eilėmis pobūdis (išskyrus Liepų g. šiaurės vakarų pusės apželdinimą tarp H. Manto ir J. Karoso gatvių, H. Manto, Karoso, Puodžių, Beržų gatvių apželdinimas fragmentiškas, J. Janonio g. buvusį apželdinimą žymi ataugę kelmiai));
- **kiti želdiniai** (liepų alėja nuo H. Manto g. vedanti į buv. šeimyninės prieglaudos pastatą kvartalo Nr. 69 viduje;

- **išskirtini pavieniai medžiai** (ąžuolas paprastas, pavadintas Plačiašakiu ąžuolu, J. Janonio g. Nr. 3 sklype, ąžuolas paprastas – skvere gera I. Kanto ir S. Daukanto gatvių (šie išskirtini amžiumi, matmenimis, estetiniu bei dendrologiniu požiūriu paprastieji ąžuolai Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2006 m. paskelbti saugomais botaniniais paveldo objektais), taip pat saugomas ąžuolas, vadinamas Bibliotekos ąžuolu, esantis kultūros paveldo objekto u.k. 15807 teritorijoje H. Manto g. Nr. 25, dab. I. Simonaitytės viešosios bibliotekos kieme).

Šie ir kiti želdynai tvarkomi vadovaujantis Želdynų įstatymu.

1. Išlaikomas istorinių želdynų ir juose arba greta jų esančių pastatų ansamblių ar kompleksų ir jų tarpusavio funkcijų vientisumas (*pagal ŽĮ*).
2. Želdinius, kurių šaknys ardo istorinius mūrus, siūloma šalinti, tačiau tokiose vietose susidarančius želdinių nuostolius rekomenduojama kompensuoti kitokiu apželdinimu (pavyzdžiui, vertikaliu).
3. Jei šalinant ar perkeltant į kitą vietą želdinius judinamas gruntas ir gali būti pažeisti archeologiniai kultūriniai sluoksniai, būtinas KPD leidimas.
4. Negalima formuoti naujų želdynų tokiu būdu, kad medžiai ar krūmai užgožtų miesto istorinės dalies gatvių perspektyvas, saugomas išklotines.

4.8 TRANSPORTAS

1. Siekiant miesto istorinės dalies viešųjų erdvių gyvybingumo, siūloma susisiekimą vystyti skatinant judėti pėsčiomis, dviračiu, viešuoju transportu. Vystyti ir tobulinti pėsčiųjų ir dviračių takus nepažeidžiant vertingųjų vietovės savybių, plėtoti mažų gabaritų viešojo transporto tinklą.
2. Atsižvelgiant į H. Manto g. istorinę funkciją (istorinis kelias – susisiekimui skirta erdvė), svarbu išlaikyti skirtingų funkcijų gatvės erdvėje gyvybingumą:
„Danų architektai Janas Gehlas ir Larsas Gemzøe, įvardydami gatvę kaip istorinį miesto elementą, pateikia jos, kaip daugiafunkcės erdvės, apibrėžimą: tai ir viešoji erdvė (skirta susitikimams), ir kelias (skirtas transportui), ir prekybos erdvė (skirta komercijai)¹⁶. Fiziniai veiksniai, turintys įtakos gatvės naudojimui: gatvės naudojimo intensyvumas, gatvę formuojančių pastatų paskirtis, pėsčiųjų ir transporto eismo tarpusavio santykis, gatvės konfigūracija ir kontekstas¹⁷. Siekiant sustiprinti gatvės kaip viešosios erdvės kokybę nederėtų pamiršti, kad ši jos funkcija gyvybinga, kai egzistuoja ir kitos esminės jos funkcijos.“
3. Įvertinant Liepų g. istorinę funkciją (istorinis bulvaras – reprezentacijai skirta erdvė), saugoti Liepų g. želdinius (pagal n. k. p. VT aktą) ir atkurti neišlikusius želdinius bei riboti transporto priemonių greitį arba eismą, teikiant prioritetą pėstiesiems bei dviračiams.
4. Miesto istorinės dalies teritorijoje neleidžiama didelius transporto srautus pritraukiančių naujų objektų statyba.
5. Miesto istorinėje dalyje vykdomiems statybos procesams aptarnauti, prekėms tiekti, šiukšlėms išvežti ir t.t. naudoti mažesnių gabaritų transporto priemonės.
6. Istorinius (iki 1944 metų pastatytus/įrengtus) miesto baldus, istorinius mažosios architektūros, tūrinius techninės įrangos objektus bei infrastruktūros elementus (suolus, šiukšliadėžes, apšvietimo stulpus, apvalius skelbimų stulpus ir pan.) kaip gatvių ir kitų erdvių sudėtinės dalis saugoti ir tvarkyti nepažeidžiant vertingųjų savybių.
7. Diegti transporto greičio apribojimus miesto istorinės dalies teritorijoje.

4.9 VIETOS ŽENKLAI

1. Siekiant išsaugoti ir išryškinti vietos tapatumą, siūloma skatinti miesto istorinės dalies vietovardžių (istorinių priemiesčių) vartojimą.
2. Siūloma pažymėti Žvejonės upelio vagos, istorinių vartų į miestą, istorinių priemiesčių, kito neišlikusio užstatymo vietas.

Aiškinamąjį raštą parengė	PV Architektė Irena Staniūnienė
(PARAŠAS)	Architektas Augis Gučas
(PARAŠAS)	Architektė Roma Olišauskaitė

¹⁶Jan Gehl, Lars Gemzøe. New City Spaces. Danish Architectural Press, Kopenhaga, 2003, p. 10.

¹⁷Cliff Moughtin. Urban design: street and square. Architectural Press, Oksfordas, 2003.

IV. ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašas. Vilnius, 1973, p. 152.
2. Lietuvos architektūros istorija. T. 1. Mokslo, Vilnius, 1987.
3. Lietuvos architektūros istorija. T. 2. Mokslo ir enciklopedijų leidykla, Vilnius, 1994.
4. J. Tatoris. **Senoji Klaipėda. Urbanistinė raida ir architektūra iki 1939 metų.** Vilnius, Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994.
5. J. Bučas, A. Miškinis. **Urbanistikos paveldo saugotinos teritorijos Klaipėdos miesto 1945 metų administracinėse ribose.** Individuali įmonė „Kraštotvarka“, Kaunas, 1995.
6. J. Zembrickis. **Klaipėdos karališkojo Prūsijos jūrų ir prekybos miesto istorija. 1 ir 2 tomai.** Libra Memelensis, Klaipėda, 2002.
7. J. Zembrickis. **Klaipėda XIX amžiuje.** Libra Memelensis, Klaipėda, 1994.
8. K. Demereckas. **Klaipėda senuose atvirukuose.** Libra Memelensis, Klaipėda, 2007.
9. Mažosios Lietuvos muziejaus leidinys. **Prancūzai Klaipėdoje 1920-1923.** Libra Memelensis, Klaipėda, 2007.
10. J. Saulėnienė ir R. Tarik. **Nugrimzdusi Klaipėda.** Leidybos grupė DRUKA, 2009.
11. K. Demereckas. **Esamos būklės analizė. Klaipėdos miesto istorinės dalies ir Klaipėdos senamiesčio istorinės raidos apžvalga.** 2013.
12. V. Žulkus. **Viduramžių Klaipėda.** Žara, Vilnius.
13. F. Kavoliūtė. **Lietuvos gamtinis pamatas. I dalis. Gelmės ir paviršius. Paskaitų konspektas.** VU, Vilnius, 2012.
14. A. Miškinis. **Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai. II knyga.** Savastis, Vilnius, 2007.
15. B. Kviklys. **Mūsų Lietuva.** T. 4. Mintis, Vilnius, 1991.
16. V. Jurkštas. **Senamiesčių regeneracija. Architektūros harmonizavimo problema.** Technika, Vilnius, 1994.
17. I. Staniūnienė. **Klaipėdos miesto istorinės dalies (unikalus kodas 22012, buvęs kodas U16) teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialusis planas.** VĮ „Lietuvos paminklai“, Vilnius, 2011.
18. KPD prie Kultūros ministerijos. **Nekilnojamojo kultūros paveldo 2014-05-20 Vertinimo tarybos aktas Nr. KPD-RM 2115.**
19. **Kultūros vertybės – Klaipėdos miesto istorinės dalies (kodas U16) – pagrindinis dosjė.** KPC, Vilnius, 1996.
20. **Klaipėdos miesto istorinės dalies – Lietuvos Respublikos nekilnojamosios kultūros vertybės (kodas U16) dosjė – apsaugos reglamento dalis.** 1996-08-06.
21. J. Piparas. **Klaipėdos miesto bendrasis planas.** UAB „Klaipėdos miestprojekta“, Klaipėda, 2007.
22. A. Vyšniūnas. **Klaipėdos miesto aukštybinių pastatų išdėstymo schema – specialusis planas.** VGTU Urbanistikos katedra, Urbanistinės analizės mokslo laboratorija, Vilnius, 2006.
23. Boguslaw Szmygin, Anna Fortuna-Marek. **Standards in displaying outdoor advertisements and signs on historical buildings and at historical sites.** Polish National Committee of International Council on Monuments and Sites, Varšuva, 2015.
24. City of Regensburg, Administrative Department for Planning and Construction, Trojan Trojan + Partner Architects & City Planners BDA DWB. **City Silhouette – Characteristic buildings and Structures in Regensburg.** [interaktyvus], [žiūrėta 2015-05-25], https://www.regensburg.de/sixcms/media.php/121/city_silhouette_english.pdf.
25. Jan Gehl, Lars Gemzøe. **New City Spaces.** Danish Architectural Press, Kopenhaga, 2003.
26. Cliff Moughtin. **Urban design: street and square.** Architectural Press, Oksfordas, 2003.